

Jurgis Baltrušaitis.

Poezija.

Ašarų vainikas

Pirmoji dalis

I

Lūšnos daina

Žinau, pažįstu seną lūšnele...
Prie pat jos slenksčio piktžolės želia...
Siauri langeliai, lyg užsimerkę,
Tarsi ji liūdi ir tyliai verkia,
Tarsi stebėti, ką žemė rodo,
Našlaitei vargšei jau nusibodo...

Darže palinko kryžius ir svirtis...
Dar tebekyšo tvoros ketvirtis...
Kreivai įlinkęs, apdaras blogas,
Dar teberiogso lopytas stogas,
Kur smilgų kuodas dar skurdžiai šiaušias,
Nes daug jų vėlė viesulo riaušės...

Kur buvo trankios vaišės ir puotos,
Vien nykiai girgžda grindys nešluotos...
Kur jaunas džiaugsmas pro daržą žengė,
Vien skurdūs gluosniai takelį dengia...
Apleistą kiemą šiukšlės užklojo —
Seniai prie vartų šunes neloja...

Kurčia motutė jau nebegirdi,
Kas glostė, būrė jaunystės širdį...
Tik šniokščia sodo lapai atsargūs,
Kad nepabustų senė nuvargus,
Kad nepažeistų jos viso turto —
Nenubaidytų sapno užburto...

Vakaro giesmė

Jau pakalnėn saulė nusirito...
Rimsta, kas kovojo, verkė, gynė, —
Sveikas, slenksti poilsio pelnyto,
Sveikos, sveikos, liepsnos vakarinės!

Tylios erdvės niaukias, gęsta, smilksta..
Į lizdus vėlyvos kregždės skrenda —
Ir širdis jau ryto pasiilgsta,

Kibirkties stebuklo pasigenda...

Jau rūkiais vos regimais aptraukta
Kloja žemė savo tamsų plotą —
Daug ko, alkstant dieną, nesulaukta,
Daug ko vargstant prarasta, nustota...

Ten, kur slinko gelsvos, rausvos burės,
Lieka aukso vien siaurutė juosta —
Atsivers nakties žvaigždėtos durys,
Greit, laiveli, rasi tylų uostą...

Nemunas

Ai saulutė, ar šešėlis,
Tekla vingiais Nemunėlis —
Ritas vilnys, sukas srovės
Nuo gilios žilos senovės,
Blizga, žirba, spindi, teka,
Amžių kilnią sekmę seka...

Nemunėlis šniokščia, ūžia
Per balandį ir gegužę —
Supas, saulę prisisegęs,
Ir su saule šoka, regis,
Karklais, gluosniais apsikaišęs,
Tarsi ruošia džiaugsmo vaises..

Ir kai temsta, ai kai niaukias,
Ošia, rūščiai susiraukęs,
Švyti vėl ir skaidriai žirba
Ir nelengvą darbą dirba,
Velka naštą rąstų, medžių
Pro Alytų, pro Seredžių...

Jis vis kloja savo juostą,
Žemės gardų kvapą uosto,
Žarsto smiltį, kasa molį,
Besiverždamas į tolį,
Laisto šventą diegą, žiedą, —
Laisvės jauną giesmę gieda...

Amžių tėvo sumanytas,
Nemunėlis slenka, ritas —
Blizga vilnys, sukas srovės
Nuo tamsios, sunkios senovės,
Ir tik ošia putos jūjų
Jau ant amžių amžinųjų...

Dienos sutartinė

Laimina dieną, kas sėja lytą,
Skalsina žemę, kas kulia, vėto,
Nors tai tik kąsnis to, kas manyta,
Nors tai tik pusė saiko žadėto...

Ir man, ką laimiu, turi pakakti,
Kad gerbčiau vargo kupiną dieną,
Kad mano kanklės laimintų naktį,
Dangų ir žemę jungtų į viena...

Tik kartais širdį vargina, spaudžia
Žemės svajonių pelnas mažutis,
Vien tasyk seka pasaką graudžią,
Lyg laimės rauda mano skudutis...

Bet aš išmokstu ir tokį kartą,
Kai mano akys iš skausmo merkias,
Kad sunku girti vergę nebartą,
Kad maža vertas žmogus neverkęs...

Todėl tedžiūsta stiebelis laibas
Ir težaliuoja eglės viršūnė,
Tedrasko tamsą galingas žaibas,
Ir visa, visa, kas bus, — tebūnie!

Audėja

Ir kai giedras rytas rieda,
Ir kai sutemos artėja,
Savo romų žemės žiedą,
Savo skirtį gerbk, audėja!

Margink darbščiai ilgas juostas,
Kad paaustum lieką sprindį,
Kol neblykšta tavo skruostas,
Kol tau žemės saulė spindi...

Suok sutemus giesmę graudžią,
Kad tau rytas daug melavo,
Bet pajusk, kad staklės audžia
Amžių metmenis, ne tavo...

Amžių mįslei tavo skietas
Ir muštuvų darnas mojis,
Tau tik staklių suolas kietas,
Tavo sostas keturkojis —

Bet priimk ir tokį kelią —
Kad ir vargšė, tu ne vergė —
Kito audeklo dalelė,
Tu jo margą mįslę sergi...

Ir jei temstant nevaitosi
Ir vis tiesi ranką miklią,
Tu per vargą sužinosi,
Kas audėjas, kas šaudyklė...

Motina žemė

Amžius žydėjus, motina žeme,
Priimk be gaudžio, ką amžiai lemia.

Po vargo stogu lūšnelių kaime
Lankosi bėdos, vieši ir laimė...

Visur gi lygiai bergždžios velėnos,
Kaip lygiai braška senelio strėnos...

Stiprus trinytis, kad n nedryžas, —
Kuo ne karalius, kas pina vyžas...

Erdvos iš tikro mūsų lūšnelės,
Jei sugyvena žmonės ir pelės...

Kas — kad lietuvis aukso nežarsto,
Ir jam dvi gairės — lopšio ir karsto...

Mūsų mergelės neaudžia šilko —
Jas viešpats dievas grožiu apvilko...

Romūs lietuvių bernai ir sūnūs —
Ir sunkiai ariant — drūti, apkūnūs...

Užjūrio vynas jiems tulžį gula,
Girtas, įei linksmas, kas geria sulą...

Kas tolio ieško, nors eina vienas,
Meldžias už mūsų tėvų rugienas...

Ištverus žiemą, ateis gegužė,
Ir vėl šileliai suš, kaip ūžė...

Štai ji už durų — tarpsta jurginiai,
Ir pievos žydi mano tėvynei!

Žalioja rūtos čia pat po langu, —
Tad iš lūšnelės arčiau į dangų!

Amžinas žiede, motina žeme,
Margą vainiką tau amžiai lemia!

Amžių vaidas

Baigia žemė darbo dieną,
Slenka rūkas į rugieną,
Vakarinės miglos kyla —
Žadink, dainiau, klaikią tylą,
Pūsk skudutį pamažėle,
Gal išpūsi kibirkštėlę,
Mirksnį buvusių dienų,
Iš senovės pelenų...

Tyliai alko pušys snaudžia,
Tyliai šilko skraistę audžia
Rausvas mėnuo ir į šilą
Savo žalsvą midų pila,
Ir, iš medžių išsibrovęs,
Sergi paslaptį šventovės,
Kur užmigo, kur tuščia
Švento aukuro erčia...

Neilgai tyla tetrunka —
Lyg pelėda kur sušunka,
Ir į riksmą jos iš šilo
Lyg kas sprogo, lyg kas skilo
Ir sumirga eilės krivių,
Šios nakties aukos dalyvių,
Ir po vieną ir po du —
Treja trylika lazdu...

Ant išeina pats krivaitis,
Ilgą skraistę pasiraitęs,
Žengia į vaidilų ratą
Taip, kad jis kiekvieną mato,
Stoja, žilą barzdą glosto,
O vaidilos tik jo mosto
Laukia, žiūri į akis,
Ką vyriausias įsakys...

Ir krivaitis balsiai sako
Tiems, kurie arčiau jo tako:
— Tu, Geiduti, piauji ožį,
Tu gi, Alki, iešmą droži,
Tu, Minalgi, midų šildai
Laimės deivei, šykščiai Mildai —
Nūdien duoklė bus gausi,
Tad sukruskite visi...

Veikiai vilkite į krūvą
Ir kas žydi, ir kas džiūva,
Ypač kraukite į laužą,
Ką Perkūnas pats sudaužo...
Ilgą žabą kadaginį,
Kaip šventovės raštai mini, —
Ir viršūnių, ir kerų,
Tošių, virkščių, stagarų...

Reikia dar, kad kas pridėtų
Ir kvapių pelynų, mėtų
Nors po pluoštą, nors po lapą —
Deivės mėgsta žemės kvapą...
Gal kas rastų šerno iltį —
Jau pats metas ugnį skilti,
Jau Perkūno valanda...
Teprasideda malda!

„Vai, išgirsk mane, Perkūne,
Amžių amžiai tau tebūnie!
Tavo žemės ratas margas,
Mūsų ašaros ir vargas,
Pievų žolės, marių žuvys,
Ir aš pats, tik tavo buvęs,
Tavo būsiu, kaip esmi,
Mano žemės širdimi...

Tavo ratai dunda, darda,
Skelbia tavo rūstų vardą —
Vai, palaimink tavo tarną
Ir, išskėtęs audros sparną
Į nakties dangaus bedugnę,
Atsiliepk į žemės ugnį,
Duoklę jos menkų darbu,
Treja trilinku žaibu..."

Šventas aukuras sužyra,
Kibirkštėlės sprogsta, byra —
Va, jau liepsnos kelmą laižo,
Veikiai jį iš luobo aižo...
Visas laužas spraga, braška,
Ryja samanas ir vašką
Ir, kur kas per greit įkais,
Čirškia degančiais sakais...

Ir į dangų kyla dūmai,
Daug aukščiau, nei žemės krūmai,
Auga rūko lieknas bokštas,
Apynys dievop užblokštas,
Iš kurio žemelė pina
Savo laiptus į žvaigždyną,
Ii telieka jai nūnai
Anglys, dulkės, pelenai...

Alko laužas nebespraga...
Vienas krivių pučia ragą,
Ir, sulaukę duoklės galo,
Aukurą vaidilos valo,
Ir, galvelė žilaplaukė,
Krivių krivė traukias, plaukia
Kaip laivelis vandeny...

Ir vaidilos vėl vieni...

— Vyrai, nors jau aušta, švinta.
Daug čia žabų pagaminta...
Kad pagerbtų gražų rytą,
Reikia kurti ugnį kitą...
Pagalvok, kas turi protą,
Daug čia ko nesuvertota...
Niekuomet nešluok kieman,
Kas dar tinka tau ar man...

Kas dievų, dievams ir duota,
O likučiai — žemės puotai...
Liekanomams padarę krata,
Atsisėskime į rata
Ir statykime į vidų
Skanų kepsni, gardų midų —
Kuo vaišinama laumes,
Nesikratome ir mes...

Atsibodo maukti sulą...
Imk, bičiuli, ką jis siūlo,
Piaustyk, spirgink visą paltį...
Kad papirktų pūgą, šaltį,
Tuštink, Alki, pirmą taure,
Atsistodamas į šiaurę...
Antrą taure — į pietus —
Bus tau amžius nekartus...

Trečią kaušą gerk į rytus —
Būsi it uola prašvitus...
Siurbk į vakarus ketvirtą —
Ir atgausi širdį tvirtą...
Daug kartumo bus išvengta,
Kai išlenksi taure penktą...
Ir įtikins mus šešta,
Kaip lengva vargų našta...

Kas nebijo samčio lieko,
Nebijos ir naktį nieko...
Suvaldyk liežuvį rangų —
Mes išgėrėme už dangų,
Bet, kas žemės midų semia,
Nepasigeria už žemą,
Už jos lopšius ir kapus,
Kur ir mūsų kaulai pus...

Žemė krivių širdį veria,
Bet už ją ir dainius geria —
Už žmogaus sapnus ir vargą,
Kuo jis džiaugias, kuo jis serga —
Už stebuklą žemės tako
Ir už tą, ką dainiui sako

Žemės sutemų tyla,
Nes jis — žemės vaidila...

Lakų sapną rytas ardo,
Žvanga dalgis, darbas darda
Valo bitė savo gylį...
Tik skudutis mano tyli —
Žemės vargas atsikėlė,
Ir užgeso kibirkštėlė, —
Vaidas mirusių dienų
Iš senovės pelenų...

Mano skudutis

Venkie, žmogeli, peikti ir barti
Šios žemės dainių, kai kanklės rauda,
Nes tu pamils jo psalmės kartį,
Kada suprasi ašarų naudą...

Šios žemės graudžio stebuklą didį
Uždengia džiaugsmas, ne jis — tik miegas —
Ir veikia tarpsta, veikia pražydi
Ilgesio delno laistomas diegas...

Linksmybės takui — slastai ir duobės...
Džiugulio liepsnos masto trumpoko —
Tvaresnei ugniai tik vargas liuobias,
Tikresnio džiaugsmo tik gaudis moko...

Kas tokio mokslo verkdamas trokšta,
Mirksnio liepsnelės nebesigraibo,
Prieis per verksmą palaimos bokštą,
Žinos, kad nesti audros be žaibo.

Ir šis stebuklas, kad ir vėlyvas,
Mirusią širdį prikels, sukrotys —
Todėl ir meldžias, ilgesiu. gyvas,
Todėl ir verkia mano skudutis...

Dainiaus ramentas

Mano gyvybės
Rytą rasotą
Erdvės beribės
Stebino protą...

Naktį už durų
Ugnys žvaigždyno
Ir gelmės jūrų
Širdį baugino.

Matau šią dieną,
Jau praregėjęs, —
Audžia tik viena
Amžių audėjas...

Kas laikui žydi,
Valandai dygsta —
Amžiną lydi,
Visatą lygsta...

Tad dainiaus žygiai
Iš amžių semia,
Gerbdami lygiai
Dangų ir žemę...

Tad stiebkis žiedu,
Dievo žolyte, —
Tad gerbiu, giedu
Kurmį ir bitę...

Rauda

Gimtąjį lizdą apleidžia
Mažas paukštytis išaugęs,
Jaunus sparnus išsiskleidžia,
Skrenda padange ir džiaugias
Dūsauk, verge, rūsy,
Kad tu žemė esi...

Driekdamas pieva šešėlį,
Tyliai iš tolio atėjęs,
Plaukia tolyn debesėlis,
Skrenda, kur varo jį vėjas —
Tyliai verk ilgesy,
Nes tu žemė esi...

Šykščiai iš amžių bedugnės
Žemės sutemoms šviečia
Amžino aukuro ugnys,
Dievo žvaigždynų spiečiai —
Tavo naktis tamsi,
Tu gi dumblas esi...

Smilgų šlamesys

Nusilenk, praeivi, žolytei prie tako,
Jei girdi, kai smilga, iš molio išdygus,
Tavo kurčiai širdžiai tyliai, tyliai sako,
Kad tu ir jos stiebas — amžių saikui lygūs...

Nes jau taip sumanė tėvas visagalis,

Kad, priėmę žemės skirtį lygiai kuklią,
Judu — dvi jo mįslės, dvi vienodos dalys
Pelenų ir žiedo jungtame stebukle...

Kas šią žinią gyvą atbudęs nugirsta,
Savo lakų mirksnį jau iš amžių semia, —
Žemės karalystės daugiau nebeskirto
Į žvaigždėtą dangų ir dumbliną žemę...

Amžių varpas

Už pasakos kalno, kur vargas nutilo,
Kur širdys ir troškiui, ir alkiui apkurto,
Senovinė varpinė stūkso iš šilo,
Kaip vaidas pakalnėje varpo užburto...

Kas alkdamas gaudo tik mirksnio gerovę
Ir, žemiškam vyliui atverdamas širdį,
Iš žemės tuštybės širdies neišrovė,
Tas dangiškos psalmės stebuklo negirdi...

Tik tą, kas iš vyliaus šios žemės atbunda,
Jis dosniai atmoka, lyg kviečia į puotą,
Vis gaudžia ir gaudžia, vis dunda ir dunda
Ir didina, daugina dovaną duotą...

Klajoklio gairės

Prieš kelią didį
Gairės žinotinos —
Tikriausiai lydi
Palaima motinos...

Derlios rugienos,
Jeigu mes budime
Tik usnys vienos
Tetarpsta pūdyme..

Ari ar grėbi,
Stenkis, apjakėli,
Imti į glėbį
Ir ko nepakeli...

Niekad nežūva,
Ką išsirūpini,
Jei krauni krūvą
Po mažą trupinį.

Priklaupk pavėsy,

Žemės atklydėli,
Jei užsidėsi
Kryžių per didelį...

Gailesį girdi,
Priėjęs kryžkele,
Kas žemės širdį
Į dangų iškelia...

Peteliškė

Mirksnio verge, mirksnio tarne,
Aš pažįstu tavo sesę,
Peteliškę margasparnę —
Ji gi tavo mįslę tęsia.

Nuo lapelio ant žiedelio —
Ji vis tupia, lengvaduonė,
Ir nevokia kito kelio,
Ir kaip tu netaupo kluone...

Ji aplenkia žiedą kartų
Ir neboja, vos nutūpus,
Kad jau greit prie daržo vartų
Sudrebės sparneliai trupūs —

Nes jau tyko ją paukštytis,
Nes, iš dyklaukių užėjęs,
Vargšės imasi vaikytis
Audros siaubo siūstas vėjas...

Ašarų vainikas

Pirmoji dalis

II

Daina

Kalnus išgriovęs, daug uolų sudaužęs,
Kalnų upelis renčia savo lovį —
Putoja, purkščia, šniokščia, kriokia, laužias,
Versdamas visa, kas ant kelio stovi...

Jis savo vingius vis į tolį kasa, —
Ir tu, vergeli, į jį atsižvelgęs,
Sutelk rūstingai visą savo drąsą,
Kaip jis išveržti laisvę uoliai stelgias...

Mieguistą šilą viesulas užpuolė
Ir purto, drasko paukščio gūžtą irią,
Ir linksta, braška eglėlė varguolė,

Nulaužtos šakos blaškosi po girią...

Bet, audrai dingus, po žvarbio, po baimės,
Dangun vėl stiebias smilgelė žalioji, —
Tu vienas, verge, užgautas nelaimės,
Į žemę kniubęs, verki ir vaitoji...

Klajoklio stygos

Aš daug, jau daug išvaikščiojau dienų,
Dienos belaisvis, ir toliau einu
Žmogaus skirties nubrėžtais man keliais,
Kiek eiti dar likimo saikas leis...

Aš daug žiedų radau aušros darže,
Daug jų su.mindžiau, eidamas ežia,
Ir užėjau erškėčių dar daugiau,
Ir vien menkai laimėjau, ką rengiau...

Ir supratau, skausme ir ilgesy
Kaip, žemės prote, aklas tu esi,
Nes štai nakčia stebiu spiečius žvaigždžių,
Bet, kurčias, aš jų psalmės negirdžiu...

Nes tu, žmogau, taip skaudžiai nežinai,
Kas — valandai, kas trunka amžinai,
Kur tu, lašeli jūros vandeny,
Drebėti siųstas ir iš kur eini...

Todėl širdis taip alpsta, ir todėl,
Ant žemės kniubęs, laukiu vėl ir vėl,
Ar kas pagalbos ranką man išties
Nuvokti mįslei ryto ir nakties...

Gegužės daina

Pražydęs sodas ir šilas ūžia —
Linksmoms vestuvėms puošias gegužė...
Skrustai raudoni, mėlynos akys —
Stebiu, kaip stiebias kaštanų žvakės
Ir kaip lelijos ir baltos rožės,
Saulės draugužės, žiojasi, vožias...

Netaupo viešnios šilko nei drobės,
Žaliais šilkeliais juosias ir gobias,
Bet ant jaunoji, ant obelytė
Maloniai žiedu vaišina bitą,
Stiebias didingai kaip karalienė,
Lyg pienu prausias, maudosi piene...

Žaliais audimais išklotas kelias,

Svyruoja, virba žalios skarelės, —
Kykai ir raiščiai, sagos geltonos,
Lieknos viršūnės, šakelės plonos —
Galingas džiaugsmas širdį pagauna —
Kaip visa marga, kaip visa jauna!

Vyturėlis

Veikiai ryto liepsnos kūrės,
Jau dangus — lyg žydros burės...
Linksma minti tyrų smėlių —
Sveikas, dievo vyturėli!

Vos iš žydrio tu pragydai,
Mano troškį girdai, gydai —
Žemės alkis lyg ir niekis,
Tad sruvenk, giesmele, liekis!

Daug kas vilčiai neatkurto...
Berk stebuklą savo burto
Į bėdulį kurčiaširdį —
Jis tik savo skurdą girdi...

Suok ir žadink žemės dieną,
Ir prikelsi aliai vieną —
Sek, kas kniumba, sparną langų,
Ir jis styptelės į dangų!

Giesmė

Skalsink, dieve, mūsų duoną,
Tiek žirnelį, tiek aguoną,
Visą žemės vargo kluoną...

O numaldęs alkį, alsą,
Stiprink dainiaus dvasios skalsą,
Duok jo kanklėms varpo balsą...

Nors, kas sėta, noksta, kvepia,
Stumdyk, verge, žagrę lepią —
Ji rytojaus žiedus slepia...

Daug dainelių jau skambėjo,
Jos tik mirksni mus žavėjo
Lyg lengvutis sparnas vėjo...

Dainiau, metas džiaugsmą pigų,
Semk iš skausmo, ne iš knygų
Žodį, dievo žaibui lygų...

Tą, kuris mums galią duoda,

Verčia aušti naktį juodą,
Skelbia viltį ir paguodą...

Apynys

Apynėli, žaliaplauki,
Apynėli, mano broli,
Vos tik saulės susilauki,
Augi, žindi žemės molį...

Ir, užpynęs savo daigą,
Tu kimbi, rezgies į tvorą
Ir vyniojies apie smaigą,
Vis į aukštį, vis į orą...

Saugok, dieve, tavo tįsį:
Žemės kartys — ramsčiai trupūs,
Tu su jais kartu pašlysi,
Ypač audrai įsisupus...

Jei aukščiau tu nori lipti,
Imk nelūžtamą ramentą
Ir, pakeitęs diego kryptį,
Kopk sode į kryžių šventą...

Kas juo remias, nesukrūšta. —
Stiprios jam nukaltos vinys,
Ir nuo amžių jis nedūžta
Ne todėl, kad geležinis...

Kryžius žemės sodą valdo
Atsiremk į petį stangų,
Ilgink savo žalią valdą —
Ir pakils tu į dangų...

Išminties spindulys

Krauk savo dalį
Godžiai į klėtį —
Laimi, kas gali
Išsižadėti!

Vilioja žmogų
Lobis užburtas —
Po vargšo stogu
Didžiausias turtas...

Klumpa ir ilsta,
Kas velka našta —
Krislas nedilsta,
Možis nemažta...

Gink savo nauda,
Aklas besoti —
Vargšui neskauda
Žiupsnio nustoti...

Laukia vien kuklų
Dvigubos dalys, —
Ir šiuo stebuklu
Jis visagalis!

Ramunėlė

Ramunėle tu baltoji,
Kad išpuoštum mano kelią,
Tu iš dulkių atsistoji,
Skaisčią pakeli galvelę...

Vargui — takui pro rugienas
Tavo žiedas — džiaugsmo kraitis.
Štai pasauly aš ne vienas,
Jo bedugnėj ne našlaitis...

Skurdo skausmas lyg pagijo,
Skausmo ilgesys nurimo,
Ir krūtinė jau nebijo
Kryžiaus žemės ištrėmimo...

Saulės taurę tu pripylei,
Ir, tamsus, žygiuoju drąsiai,
Ir širdis tik klauso tyliai,
Ką tu giedi mano dvasiai...

Ažuolas ir aguona

Šlama ažuolas aguonai:
— Didžio žiedo, menko grūdo,
Nei tu kvapai, nei tu duonai,
Dėl kurios ši žemė juda...
Tavo dienos taip neilgos,
Tu beveik kaip kitos smilgos,
Žemės vargui per laiba —
Tu jos tuščio pažiba!

— Aš žinau, kad tu ne laibas,
Kad, didike, amžius stovi...
Ir tave sutrenkęs žaibas
Gal jau greit nuris į griovį...
Tu šlami iš amžių tolio,
Bet ir tu gimei iš molio,
Kur ir grįši vėl — bemaž

Tokiu pat būdu, kaip aš...

Tu ištvėrei audros vėjus,
Jie ir mano diegą plakė,
Bet palinkus, padrebėjus
Aš stiebiuosi vėl kaip žvakė
Žerti žemės mįslei svarbiai
Ir žydėti amžių garbei —

Šit ką šnibžda aguona...
Šit ir baigiasi daina...

Vargdienio pasaka

Slėgia žmogų mažos bėdos...
Vos kaip sutemų apuokas
Ai kaip vakaro pelėdos
Jos suverkaus, gęsta juokas...

Kaip žalingų gyvių spiečiai
Veržias jos slapta į kiemą,
Įsisiurbia, apsiriečia,
Gaišta vasarą ir žiemą...

Vakar draskė, gnaibė, gylė,
Šiandien verpalus sudraiko
Ir stoge praplėšia skylę
Taip, kad virkdo ir ne vaiką...

Iš čia pat, kaip ir iš tolo,
Pučia sąslavas į klėtį,
Kasa kluone žiurkėms olą,
Verčia plutgalį žiedėti...

Smaugia dieną skurdas juodas,
Bet ir naktį tau į ausį
Zirzia jis kaip piktas uodas —
Tu jo niekad nepagausi.

Jam negaila bėdžiaus bausto
Ai tu dainius, ar artojas,
Jis rankas be pančių kausto
Ir be pančių veržia kojas...

Širdies švytuoklė

Visa, kas bręsta per rytą,
Audros per dieną išmėto,
Ir visa nyksta, kai niaukias
Vakaro tyrai...

Žemės širdužė, liaukis
Verkusi apsto žadėto,
Niekinus žiupsnį pelnytą,
Kuris nebyra...

Visa, ką žemė augina,
Turi kovoti ir irti,
Linkti, ir blėsti, ir vysti
Kaip žiedas dykas...

Neregio prote, tu klysti —
Žemės gimimą ir mirtį
Gretina lygiai ir pina
Amžių vainikas...

Visa, kas kruta, kas rangos,
Amžiams negėstamiems dygsta,
Amžiai suraizgė į viena
Liūtą ir slieką...

Melskis už naktį ir dieną,
Nes, kas pasėta, nenyksta,
Nes nuaidėjusios bangos
Jūroje lieka...

Upelis

Va, upelis, va, giedrutis —
Kas jam akmenis, kas jam kliūtys!
Žemėn jis giliai įdubo
Ir čiurlena, straksi, skuba...

Bet tenai, kur širdys kali,
Veikiai čiurškia jis pro šalį —
Lyg aplenkia vargo klėtis,
Kad netektų jam žmonėtis...

Tu vis sergies žemės grumstų,
Kad tavęs jie nesudrumstų,
Bet pasuk, upokšni, kelią
Ten, kur vargšui širdį gelia,

Žybtelėk į skurdo ūkį —
Tavo pasakos jis lūki
Apie aušrą, apie kraštą,
Kur šios žemės vargas mažta...

Ir iš ten, kur skausmas vieši,
Gal tu ašaras išneši,
Šios pakalnės skalsią mantą,
Į giliųjų jūrų krantą...

Marcia eroica

Gavęs dalią bristi, eiti,
Stiprink kojų drąsą, greitį,
Kad nueitumbei dar gyvas
Ten, kur eisi, nevēlyvas...

Per vingiuoto kelio tįsį
Daug pralenksi, daug pavysi,
Ir, jei tektų atsilikti,
Neipulk į tuščią pyktį...

Daug kas bastos po rugienas,
Bet vis tiek vaitosi vienas
Ir, jei kitą kelio klausi,
Tu užtiksi kurčią ausį...

Nes jis gavo kitą kelių,
Nors, kaip tau, jam širdį gelia,
Kad, kaip tu, jis pats nežino,
Kaip išbristi iš purvyno...

Ten, kur gluosniai šlama, dreba,
Palinkėk jiems dosniai labo,
Jei priglausti jų pavėsy
Savo alsą panorėsi...

Pakeliui užtikęs bitą,
Laimink vienišą mažytę,
Kad privilktų sau į korį
Tiek medaus, kiek vargšė nori...

Auštant garbink dieną šviesią
Ir keliauk su saule dviese,
Audrai dūkstant, tark — tešniokščia,
Purto tavo krepšį plokščia...

Kai pradės naktuzė kristi,
Stenkis, broli, nepaklysti,
Ypač ten, kur kelias sukas,
Kur jį dengia žemės rūkas...

Jeį smalsuolių atsirastų
Ir mėgintų klausti, kas tu, —
Atsakyk visiems, kas klausia,
Nusilenkęs kuo žemiausiai, —

Kad eini į žemės tolį,
Kad mini žemelės molį,
Ne kaip lapas, vėjo pūstas,
Bet galingo tėvo siųstas...

Mirksnio burtai

Gundyk, gundyk, Žemės vyliau.
Tavo taure aš pripyliau...
Ženklink kaktą kryžium juodu —
Tavo kerui pasiduodu...

Radęs vergą tau palankų,
Veržk saitus ant mano rankų,
Bet gali neveržti kojų,
Aš sau kelią pats pastojau...

Juk kas mirksniui lenkia širdį,
Jau tik savo sapną girdi
Ir per žingsnį ar per sprindį
Jau nemato, kas jam spindi.

Ir kai mirksnio žiedą skina,
Jau neboja ar nežino,
Kad už lašą, už apgaulę
Jis išduoda amžių saulę...

Bruk man, vyliau, vėl, jei nori,
Mirksnio bitės kimštą korį,
Bet širdy jau. gaudis vieši —
Tu jo karčio neatmieši...

Ašarų vainikas

Pirmoji dalis

III

Dienų audimas

Painios žemės visos sritys —
Žmonės, labui nusiteikę,
Stengias išminties mokytis,
Mato, kad budėti reikia...

Mokos vakaras iš lyto,
Liepsnos — kibirkštis augina,
Tad ir aš dairausi kito,
Ką jis verpia, ką jis pina...

Bet ir jis taip pat težiūri,
Ar ne tuščias mano svirnas,
Ar tikrai valdau menturį,
Ar suku vaisingai gernas...

Pats aš pagal patyrimą

Duodu paspirtį negausią,
Jei iš manęs kas ją ima
Ir suklydęs kelio klausia...

Ai randi tu lobį rimtą,
Ar tik piktą uodą gaudai,
Skirk dalytę bent dešimtą,
Veik ir savo brolio naudai...

*Mūsų dieną audros laisto,
Ilgos, nykios mūsų naktys,
Žemės skausmui stinga vaisto,
Tenka širdžiai alpti, plaktis...*

*Ženk, žmogeli, apsidairęs —
Liepto lentos gal netvirtos
Ir neaiškios žemės gairės,
Ypač kryžkelėms neskirtos...*

*Pagal žmogui duotą lemtį
Niekas gobio nepalaiko,
Ir, išdrįšęs pasisemti,
Nebegausi pilno saiko...*

*Tad nurimk, širdie besote —
Tau nuo amžių skirta suostis
Ir sukniubus nežinoti,
Kas tau ašaras nušluostys...*

Vilnies giesmė

*Kad užliūliuotų dvasios alkį seną,
Stebiu, kaip jūra savo siaubą gena,
Kaip rieda vilnys nuo aušros, nuo ryto —
Daug jų likimas pro mane prarito...*

*Vis smerkias vilnys ūždamos į uolą,
Putomis tyžta ir čiurkšniais nupuola —
Taip nyksta žiedas saulės vakarykščios —
Žmogaus svajonės, mano viltys šykščios.*

*Bemiegės vilnys vis ūžia, vis kyla
Ir srūva, skuba į krantą, į tylą,
Siaubia, siūbuoja, nė mirksnio netilsta —
Tai amžių samtis žemės dieną pilsto...*

*Bemiegis siaubas ūžia, skuba, rieda
Ir lygiais posmais tylią giesmę gieda —
Klaupkis, varguoli, tai amžių švytuoklė
Skaito, matuoja žemės skurdžių duoklę...*

Žemės sūpuoklės

Tu puoši žemę, viešpatie dieve,
Tu duodi skruzdei didžiulę pilį,
Kaip duodi medžiui žiedą ir žievę
Ir darbščiai bitei sparną ir gylį...

*Todėl kas rytą, kai tyliai švinta,
Išėjęs melstis į mano sodą,
Randu, kad rūtos naktį nekinta,
Kad paukščiai čerška giesmę vienodą...*

Rauda vienodai ir gūdūs vėjai —
Tad, jei tu visa vienaip supynei,
Kodėl tu, tėve, žmogui įdėjai
Dvejopą širdį į jo krūtinę...

*Juk tas, kam raustis kaip kurmiui reikia,
Knaisioti šykštų molį pajūry,
Skundžias kaip vergas ir skirtį keikia,
Ir kaip našlaitis į toli žiūri...*

*Bet jam į jūrą vos išsiveržus,
Gelmių ir tolių širdis pabūgsta,
Ir jis sapnuoja apleistus beržus,
Vergijos slenksčio jam vėl pritrūksta...*

Rudens rauda

*Rudens takais, pro tankumyną,
Sugniužęs klaidžioju po mišką,
Ir širdį nerimas slogina,
Ir gailios ašaros jau tryška....*

Užgeso, alksniai, mūsų rytas —
Jus žalios skaros nebegobia —
Ir aš į jus grįžtu jau kitas, —
Ii aš nustojau žemės lobio...

Žinau šį ažuolą, pažįstu!
Liemens kadaise liekno, tvirto —
Aš nemaniau, kad jis sukristų,
Bet štai jis taką man užvirto...

*Ir tik atkišo šaką smailą,
Lyg nuoskundą į dieną tylią —
Tau ne vienam, kas žuvo, gaila,
Ir man likimas žaibą skilia...*

Rudens vargonėliai

*Apėjęs darželį, kol dienos dar žiba,
Ir vėl apsižvalgęs po visą sodybą,
Stebiu, kad nei rūtų, nei rožių vainiko
Beveik nebeliko...*

*Po viso, kas verpės, ir raizgės, ir grūdų,
Vien drykso, vien klojasi samanų rudų...
Ir to, kas dar skursta, kas dar tebevysta,
Širdis nepažįsta...*

*Štai mano gegužės vyšnelė didžturtė —
Ją degino saulė ir darganos purtė...
Žiedais apsikrovus, ji tarpo kadaise —
Nūnai ji bevaisė...*

*Ant stūkso už vartų liepelė palaikė —
Pavasario kasos, gaurai išsidraikė,
Ir skraistė nuskuro — kiek nori, dairykis,
Tai visas laimikis!*

*Bet sveikink, širdužė, ir delčią, kaip duoklę —
Gražins tavo žiedus slaptina švytuoklė,
Atželdins voratinkliais klotas rugienas —
Aš, skurdęs, ne vienas...*

Amžių žvaigždynas

*Į kalėdų žilą naktį aš žiūriu —
Daug beglobės žemės žiburių,
Daug žvaigždžių, žvaigždynų aš matau,
Jų stebuklus, žemės kurmi, — tau!*

*Kur tik žvelgsi, žėri atdarai
Aukso bokštai, arkos, aukurai —
Ar nemoki melstis, negali,
Mano žemės prote, nebyly?*

*Vien žvaigždžių nakties tyla pilna!
Va, ant žemės veržiasi viena!
Va, kita! Greičiau. praverk duris —
Bus, kaip ji, ir tavo žiburys...*

Kalvis

*Kalvi, tylusis, ką tu kali?
— Plieno ramentą eiti toli,
Tolį matuoti ir erčią —
Tokį ir tau nukalti galiu,
Jei tave eiti tokiu keliu
Vargas ar įnoris verčia...*

*Moku aš kalti pančius kartu,
Dvilinkus pančius, laidą, kad tu,
Verge, sėdėtumbei suole,
Kad tau, galėtų veržti bet kas
Priešgynio kojas, laisvės rankas,
Kalinti širdį drąsuole...*

*Laisvę iš ryto, kryžių vėliau,
Lygiai, neprašant — prašant, kaliau,
Kaip darbo sąrašai mini,
Bet aš kalu neprašant visiems —
Bėdžiui, turtuoliui, bailiui, drąsiems —
Karsto neįilstamą vinį...*

Jūros daina

*Priėmęs klajūno likimą ir našta,
Nežinoma jūra, keliu nejaukiu,
Iš ankščio į žemės žadėtą kraštą,
Į toli užburta, į toli plaukiu...*

*Ii ūžia, ir ošia, ir baubia, ir rangos,
Ir griūva, ir vėlei pašoksta piestu —
Nevaržomas siaubas, įširdusios bangos
Siūbuoja ir supa klajūną kartu...*

*Ir putos po lašą man krinta ant veido —
Vaje, tu pati, širdužėle, verki,
Kad tolimą krantą laivelis apleido,
Mįslės neįminęs, ką ras priešaky...*

*Bet vilnys rūstingos vėl žaidžia neparčiai...
Greit sutemų miglos verpetą užklos...
Vos draikosi putų išmėtyti karčiai —
Ir vėl aš sulauksiu giedros ir tylos...*

*Tiek buvo pakelta per nerimo dieną,
Ir, plaukdamas naktį, užburtas, žiūriu,
Kaip barsto žibučiais gelmės mėnesiena,
Kaip žyra liepsnelės dangaus žiburių...*

*Ir žvelgęs atgal į išvargintą kelią,
Stebiu iš laivelio, nuliūdęs išties,
Kad paskui tik driekias trumputė srovelė
Tai visa, kiek liekti žmogaus praeities...*

Nemigas

*Per dieną nesukrovęs kraičio
Nei labui artimo, nei sau,*

*Aš, liūdnas, širdimi našlaičio
Naktovidžio bylos klausau...*

*Bet tylios, tylios lūpos juodos,
Veltui aš atgarsio meldžiu
Ir tik vienintelės paguodos
Iš mažo svirplio tegirdžiu...*

*Kažkokia baimė širdį smaugia,
Lyg šmėklos slankioja aplink —
Čiučėk, svirpleli, vargšo drauge,
Ir mano gąstą nuramink...*

*Nes štai, nakties tamsoj nuskendęs,
Nuo vaido rakinu duris,
Bet jokie vartai, jokios sklendės
Manęs nuo jo neuždarys...*

*Kažkas vis šurga, krapšto, trinas,
Nuleis rankas ir vėl išties —
Tai mano praeitis vaidinas,
Ai gal tai mojis ateities...*

*Lyg kas niūniuoja giesmę graudžiu,
Kažkur lyg šuo sucyps, sulos —
Tai visa, ką žmogelis audžia
Į pasaką nakties tylos...*

Aukuro rūkas

*Aš daugel piauju, nes daugel sėju —
Mano malūnas — ketverto vėjų...
Kas kad man tarpsta raugių ir dirsių,
Aš ne dėl duonos gimęs numirsiu...*

*Daug buvo verkta, daug buvo nešta,
Bet gerbti kryžių džiaugsmas nemažta,
Užtat aš gaunu stebuklą didį,
Kad mano gluosniai be žiedo žydi...*

*Vargęs uždirbau ir kilnią žinią,
Kad dievas duoda žmogui krūtinę
Ne tam, kad tvinktų įnorių tuštis,
Bet kad galėtų, kas klysta, muštis...*

*Ir viešpats akį man, akliui, duoda
Ne tam, kad skirčiau nuo balto juoda,
Bet tam, kad mįslės amžių žvaigždėtų
Per mano žvilgį save regėtų...*

*Ir kas nežino šio didžio burto,
Amžino varpo psalmei užkurto,*

*Ir tas, kas niekia lašelio vertę,
Neras, kuo žemės troškį užgerti...*

*Tad laimink skausmą, tingusis verge,
Ir gausi visa, ką mirksnis sergi,
Ir per šios žemės gęstamą šviesą
Bent kiek nuvoksi amžiną tiesą...*

Lietuvos takeliai

*Pūgos užbarstytas ir viesulo šluotas,
Vis tiesias, vis klojas takelis vingiuotas —
Kalva ir pakalnės žaliuojančia pieva,
Per retą beržyną, pro vienišą ievą,
Pro dyklaukius, pelkes, per pilkas rugienas,
Daugybės klajūnų pramintas, bet vienas...*

*Jo tolį užburtą likimas jam lemia...
Nuo šimtmečio kojų įdubęs į žemę,
Vingiuotas takelis neturi kuo girtis —
Jį lydi tik kryžiai, malūnai ir svirtys,
Jis girdi tik smilgas, ką šnabžda paparčiai,
Kuo vargšas paklydėlis skundžiasi karčiai...*

*Jis sveikina lygiai ir seną, ir jauną,
Kas drąsiai žygiuoja, ką gąstas pagauna,
Kaip sveikina lygiai svajonę kiekvieną,
Neuždraustas naktį ir atdaras dieną —
Visiems, kas šios žemės kelionės nebūgsta
Ir veržias ieškoti, ko stinga, ko trūksta...*

Audros giesmė

I

*Slaugia vėjas, audrą varo...
Klaikiai rėkauja gaidys...
Kad nemerktų mano baro,
Kas jos siaubą sustabdys!*

*Ant kai kur jau driekias ūkas,
Ant jau dyklaukių keliais
Tyrų dulkės verpias, sukas,
Bastos, skrieja sūkuriais...*

*Štai jau vėtra gluosnius lenkia,
Dunda ten ir gaudžia čia —
Štai perkūnas trissyk trenkė,
Ir sutemo kaip nakčia...*

Kas per liūtis! Bet, širduže,

*Savo baimės neklausyk —
Audros tūžta ir išūžia
Nenaikindamos išsyk...*

II

*Nevaitok, bėduli, kai per tylų šilą
Tu išgirsi griausmą, audrą kai pajusi,
Nes jos juodas vaidas dunkso, bokštais kyla
Ne prieš tavo lūšną, ne prieš tavo rūšį...*

*Štai ji darda, užia — žybtelėjo, dingo,
Lyg linksmai priminus skurdui tavo stogo,
Kad ji — rūkas amžių aukuro slaptingo,
Iš kurio ir žemės kibirkštis išsprogo...*

*Šios pakalnės verge, garbink audros paukštį,
Kai jo drąsų sparną viesulas pagauna,
Gal tu pats pakilsi į padangės aukštį,
Kur tu vėl atrasi savo širdį jauną...*

*Tavo vargo daržas — tavo karalystė,
Audros laisvas kelias — žemės tyrų tolis,
Jei tu jos ilgėsis, jei išmoksi drįsti,
Ji ir tavo vargui du sparnu paskolins!*

Giesmė

*Dienų audėjas dosniai teikia,
Ko žemės valandai prireikia —
 Jis duoda obeliai žiedų,
Perkūno trenksmą audros dienai
Ir siunčia vyturį rugienai,
 Ir bitę lepina medum...*

*Iš jo ir jaučiai, ir noragai
Usnėtos dirvos šykščiai vagai,
 Ir spragilas rudens rugiams,
Dienos kaitra, dienos šešėliai,
Ir žvaigždės, vargo žiburėliai,
 Kai žemės dyklaukiai aptems...*

*Iš jo dosnumo, dainiau, gavo
Ir skambu kerą kanklės tavo,
 Ir tu atlygink jam daina,
Kad, nors ir vargti žmogui duota,
Žmogum ši žemė vainikuota
Ir amžių žiedas — jo diena...*

Ašarų vainikas

Antroji dalis

I

Vilties giesmė

Vėl, vėl pragydo vyturys...
Atverk dienos vargams duris!
Būties vainikas — tam, kas drįs...

Palaimintas drąsos sūnus!
Jis žemės pilnatis panūs,
Atspės jos amžinus sapnus...

Tu. savo skirtį pats lemi,
Tad sėk bebaime širdimi,
Ir tavo piūtė bus laimi...

Užburs laukus viltis tvirta,
Ir bus kaip žiedas visata —
Palaiminta būties našta!

Tad eik, į amžius kelią grįsk,
Per žemės dumblą linksmas brisk
Ir būk galingas — ryžkis, drįsk!

Girios melodija

Mano kelionei likimas skyrė
Taką per didžią ir tamsią girią...

Kasdienio kelio — mylios ir mylios..
Jo gairės — eglės ir pušys tylios...

Viena kaip žvakė, kita pakrypus —
Jų kuopos sergi kelią abipus...

Raizgos, lyg kimba šaka į šaką
Ir man nuo saulės užstoja taką...

Didingos arkos, žemos pašiūrės —
Žaliais patamsiais einu suniuręs...

Retur pro menką plyšį sušvyti
Amžino žydrio jauna akytė...

Daug, ko nelaukta, kiūtinant kyla
Ir man sutrikdo rimtį ir tylą...

Matau, kai varna varniūkštį peni...

Girdžiu atokiai taukšnojant genį...

Kartais sušniokščia vėjas palaidas
Ar mano rėksmas grįžta kaip aidas.

Ir kai po audros giria negaudžia,
Vienatvės gaudis širdį suspaudžia...

Žengiu. kas rytas į naują vingį,
Kur vėlei dunkso stuobriai mįslingi...

Lydėjo takas jau amžių minią —
Niekas tiesesnio neprasimynė...

Tenka priėti kalvą ar griovį —
Už jų tolydžio eglė stovi...

Čia griozdūs šiekštai ir žabai trapūs —
Spėliok, širduže. kas bus anapus, —

Ir kiek man skirta klaidžioti, kolei
Pradės man brėkšti užgirio toliai...

Dainiui

Sonetas

Ne mirksnio liepsnai tavo kank!ės, broli!
Jų kerui skirta garbinti visatą,
Kur amžiai terpia į mįslingą ratą
Būties sodus ir žemės tyrų molį...

Tu. gerbei rožę, gerbęs skurdžią žolę —
Nes kas iš lapo visą medį mato,
Tas, lašas buvęs, grįžta į verpetą
Ir mirksniu seiki gyvą amžių tolį...

Tad suok, žyny, gyvybės sutartinę
Tiems, kas už mirksnio piūtės menką gniaužtą
Užburto amžių lobio išsigynė, —

Skelbk žemės viltį, vargo nepalaužtą,
Ilgos nakties sapnuotą saulės žinią —
Jei gaidystė artėja — aušta, aušta!

Pavasario daina

Po žiemos vargų karčių
Aš pavasarį švenčiu...
Laukiu tolimų svečių...

Šalčiai, pusnys — praeity,
Nes kaitros diena arti,
Saulės pirmgimė marti...

Didį kraitį ji atneš —
Žemės globį ar bemaž
Visa, ko ilgėjaus aš...

Ir ko buvo negana, —
Šimteriopai bus pilna
Suliepsnojusi diena...

Skęs, kas kviestas, spinduliuos
Nors kelius ir audros šluos,
Gal nedaug kas pavėluos...

Vaikščios viešnios po laukus,
Skins ir uostys žirnikus —
Niekas niekuo nesiskųs...

Baigsis pokylis vėlai,
Ir svečius migdys mielai
Žalio šilko patalai...

Ir jų dainos vis aidės,
Saulės kerą palydės
Iki vakaro žvaigždės...

Švytuoklė

Rožės ir lelijos,
Ir dygliai, erškėčiai —
Tokios skirtos gijos
Žemės pasakėčiai...

Šiandien žydi žemė,
Ryt ruduo — jos duoklė.
Taip paeiliui lemia
Mums būties švytuoklė...

Gimsta vėl, kas mirė —
Dings žiemys papūtęs
Ir sužiurs po girią
Mėlynos kvaputės...

Vairas visagalis,
Amžių ratas sukas,
Po žiedų, jo dalys —
Pelenai ir rūkas...

Gerbk todėl ir gaudį,
Kai jis širdį ima —

Ir per jį tu audi
Amžiną audimą —

Žindęs žemės krūtį,
Tverk šios žemės vargą
Laimindamas būtį,
Pirk jos juostą margą...

Giesmė

Gerbk galingai, ryto būgne,
Amžių toli, amžių ugni,
Gyvio lopšį — jų bedugnę!

Garbink, vakaro trimite,
Kantrų jautį, tylią bitę
Ir verpėjos skurdo ritę...

Gausk maldingai, amžių varpe,
Už šios žemės sėją tarpia
Ir už raugę tuščiavarpę...

Gerbk it, kanklės, sėją, piūtę,
Giedrą žydri, audros liūtį,
Visą gyvį, visą būtį...

Vakarų daina

Dvelk, dvelk, rytų lakusis vėje,
Tu saulės pasaką šlami —
Ir man dienų našta lengvėja,
Ir aš atgimstu širdimi...

Tu tolimų eglynų kvapą
Būties paklydėliui smilkai,
Ir grįžta, kas seniai prašapo,
Kaip prarasti aušros takai...

Ir štai žiedai, ankstybai dingę,
Pražysta vėl, margi, jauni,
Ir tu man močios lanksčią lingę
Ir lopšio sapną gražini...

Dvelk, gink, iš pelenų prikėles,
Širdies svajas, nūnai baugias,
Nes jos kaip lakios kibirkštėlės
Nuo žemės rūko vėl užges...

Nes vien kaip garsas man vaidenos
Dusli giesmė iš praeties,
Ir mano taką dulkės senos

Ir dyklaukių tylą užties...

Ir kai tu vėl į rytus grįši,
Paklibink kerpėtus vartus
Ir švilpk pro lūšnos durų plyšį
Kaip mano ilgesys kartus...

Daina

Kai sužalo dirvos, pievos,
Kai sužydo vyšnios, ievos,
Tarsi raganos užburtas,
Augo, tarpo mano turtas —
Dvi lyselės su ežia
Mano motinos darže...

Kaupė žemę rankos drūtos,
Ir žaliavo mano rūtos,
Ir aplinkui kvapios rožės
Kaip burnelės žiojos, vožės —
Aš buvau graži, jauna,
Kaip pavasario diena...

Ir kai rūtos tarpo, žėlė,
Sapnavau aš bernužėlį —
Jis kasnakt per sapną lankės
Ir vedžiojo už parankės
Sodais, pievomis, laukais —
Nepraeinamais takais...

Bet kai dalgis pievą piovė,
Sapną pralenkė tikrovė...
Aš ėjau už senio pliko,
Po bernužio sapnas liko,
Pirmas tarp sapnų visų —
Mėnuo užu debesų...

Dar vaidenos rožės, rūtos,
Bet jos buvo lyg nebūtos,
Nes, kas tarpo ir kas žėlė,
Vyto, kembo pamažėle
Kaip dvi lysės ir ežia
Mano motinos darže...

Ir kai nū pro mano kiemą
Kraiko vėjai baltą žiemą,
Aš, kiek stengia pirštai, audžiu,
Be jaunatvės sapno snaudžiu,
Jau sukumpusi, žila,
Jau kaip blėstanti skala...

Motina žemė

Motina žeme, kryžiais nustatyta,
Įžiebė amžiai amžiams tavo rytą.
Amžių pusnynus tvėrei tu, žiemkente,
Kai tavo pilį amžių vargas rentė...

Menu iš tavo ašaroto veido,
Kad daug syk tavo saulė nusileido,
Žinau, kai tu, išvargus dieną, rymai,
Kaip klaikūs, močia, tavo atminimai...

Dengė, ką tavo rankos kaupė, laistė,
Kryžiuočių laužo kruvina pašvaistė,
Pikti totoriai tavo klėtis griovė,
Ir veržės gudas į tavo šventovę...

Ir daug kas, daug kas, ką tu sėjai, kūlė
Ir vertė gerbti svetimą krivūlę,
Ir matė tavo drebulės ir uosiai,
Kai tu vergijos pantį rūščiai juosei...

Bet tavo aušros aušo pamažėle,
Ir tavo saulės takas neapžėlė,
Nes tvirtos viltys guodė širdį drąsia,
Pergalės dienai auklėdamos dvasią,—

Todėl, kol girios aidas tebegaudžia,
Užtraukęs dainą skambia, kad ir gaudžia,
Būties palaimos kantriai lauk, žemaiti,
Ir krauk, kaip krovei, savo vargo kraitį...

Todėl, priverkus žemės ašaruve,
Atpildo saulės drąsiai lauk, lietuve —
Nevysta, ką tu ilgus amžius gynei,
Ir tvarūs tavo kryžiai ažuoliniai...

Vienatvė

Stok! Jau sklinda išnaktų migla —
Stojo žemės tyrulių tyla...

Jei nuo jų vienatvės tu ginies,
Krauk lauželį, glauskis prie ugnies...

Ant dar kitas žiburys — toli —
Pasimelsk už brolių, jei gali...

Ten vienatvė ilgisi kita —
Tremiamas klajoklis, elgeta...

Danguje šimtų šimtai žvaigždžių —

Čia — aš žemės vieniša liūdžiu...

Ant — žvaigždytės krinta nuo dangaus —
Jų liepsnos klajūnas nepagaus...

Nes ne žemės širdžiai skirtos jos —
Ji, kaip plakės, plaksis ii klejos...

Bet tekrinta saulės trupinys —
Gal jis tamsų mirksnį išganys...

Kibirkštėle, ko tu taip laki —
Žemės vergą vieną palieki...

Neverk

Neverk, kad siauras šios pakalnės ratas,
Kad žemės širdys ilgisi ir kali,
Kaip aklas vergas, amžino nematęs
Ar jau išskleidęs jam seikėtą dalį...

Žinau — tave nuo tavo lopšio vertė
Dienos vargai ir suoslės tavo baro
Nuo amžino paversmio atsitverti,
Vergaujant ten, kur rimbas skurdžių varo...

Todėl tiek daug būties aušrų prašapo —
Bet ir savimp, kaip mirksnio laisvas tarnas,
Tu pats migai nu.o žemės žiedo kvapo,
Ir žemės vyliaus klausė tavo sparnas...

Negęstamo ir gęstamo verpete
Du. amžių toliai remia žemės tiltą,
Kur jie tave — kad juos sujungtum — metė,
Kaip kibirkštį nuo jų mįslės atskiltą...

Todėl priimk kaip dovį žemės vargą,
Ir, nuo akių atklėtęs žemės raištį,
Tu laiminsi būties arimą margą,
Kur atėjai, kaip siūstas suostis, gaišti...

Žinau, žinau, kad skaudžios kryžiaus vinys,
Kad į Golgotą lydi graudis didis,
Bet jį nutildys varpas vakarinis
Ir amžių žvaigždės jo opas užgydys...

Ant — teka žvaigždės... Nyksta, kas sukaustė,
Kas širdį plėnių vystyklais suvystė —
Eik prie Tėvynės ugnies prisiglausti,
Grįžk į žvaigždėtą tavo karalystę...

Giesmė

Nusileidus saulės dienai,
Nusilenk žemiau rugienai
Ir bučiuok dar drungną žemę,
Kad ji tavo vargą remia,
Kad žiedais ji apsisagsto,
Kai ją prakaitas pašlaksto...

Audros dlenai pragiedrėjus,
Gerbk jos griausmą, žaibą, vėjus
Ir dėkok jai, kad sukyla,
Kaip — dėkodamas už tylą —
Laimink vakaro pašvaistę
Ir nakties žvaigždėtą skraistę...

Graudis — džiaugsmas lygiai sveria,
Nes jie vieną taurę geria —
Tad — kaip amžiams nustatyta —
Vakaras tegerbia rytą,
Aušros sutemas tegieda —
Kas tai vokia, tas neklieda...

Rauda

Visa, kas išaušo kaip svajonės gyvos
Ar kaip džiaugsmo liepsnos, lakios ir vėlyvos
Rūtos ir žibutės, ir margi jurginiai —
Visa tu, nelabas likime, pamynei...

Km, gimtoji pieva, tu želei, žydėjai,
Šiandien tyrų smiltį pusto gūdūs vėjai
Ir klajoklio taką, kaip našlaitės skraistę,
Ilgesio ir gaudžio ašaros aplaistė...

Daug neilgo ryto buvo krauta, tverta —
Giltinės aklosios kirvis šiandien kerta
Amžių ažuolyną, drebulę ir uosį —
Motinos kalneli, tu nebežaliuosi!

Ašarų vainikas

Antroji dalis

II

Bado giesmė

*Tuba mirum spargens sonum
Per sepulchra regionum...*

Šios pakalnės vytis Badas —
Senas kerdžius, amžių vadas...
Liesos lūpos jo — nežadas —
 Amžius dėvimą jo skraistę
 Amžių ašaros aplaistė...

Vyčio kelias kaulais klotas...
Maitkaulis — jo rimbo kotas...
Ir jo širmis nežabotas —
 Kur jis gaišo, kur jis žvengė,
 Žemės verksmo aidas spengia...

Vytis muša būgną didį...
Vyčiui tarpios raugės žydi...
Eibės juodvarnių jį lydi —
 Ir, pajutę puotą trankią,
 Plėšrūs paukščiai klaikiai krankia.

Dunda būgnas: — Joja, joja!
Ir kur vytis kelia koją,
Visa kniumba ir ropoja —
 Ir nuo jo garbės skelbimo
 Žemės varpinės užkimo...

Telkia skurdą jo birbynė,
Ir į Vado žvangią žinią
Vargšai kuopiasi į minią —
 Visa bruzda, lala, klega —
 Ir turtuolių pilys dega...

Dulkės, iros — ką jis siūlo...
Kur jis vieši, visa dūla —
Milžk, varguoli, beržo sulą —
 Tu girdi galiūno būgną —
 Gerk už Vadą iki dugno!

Iros, dulkės — ką jis žada...
Gerk už žemės vytį Badą —
Šiandien Giltinę jis veda...

Vilnies elegija

Stebėk, kaip jūroj vilnys siaubia, kyla
Ir veržias, sraujos, iš pilnio į pilnį,
Prie žemės slenksčio, į pakrantės tylą —
Ir tu, klajokli, vien kartoji vilnį!

Štai atliulėjo iš tolio mišlingo
Į kopos miegą viešnia baltagaurė,
Sušniokštus plūdo į smiltį ir dingo —
Nuleisk išgertą tavo mirksnio taure!

Po jos ir kitos verpiasi iš naujo,
Ir kur jos lūžta, lyg nieko nevyko,
Tik sraujos čiurkšlės smiltį laižo, plauja —
Kur tavo eita, pėdsakų neliko...

Galingos vilnys, kol vėjai jas pučia —
Jų skirtį baigia purkšmenos ir putos,
Šios žemės pilnio netvarūs likučiai —
Tokios ir tavo trumpos dienos būtos!

Baladė

Kaip vaiduoklis šampa žemė.
Skurdžios pušys tyli...
Vakarinis rūkas semia
Mano tamsią pilį...

Ir iš šilo išsibroves
Mėnuo jau suspindo,
Ir pasklido blizgių srovės
Iš jo aukso indo...

Ir žvaigždžių naktis nešykšti
Tylai mano baro,
Ir į tolį nečionykštį
Vartai atsidaro...

Kur diena šlamėjo, šniokštė
Po pilies pušyną,
Tik švytuoklė mano bokšte
Bilda, dūzga, tina...

Tai nakties raganiaus vaidas
Žemės laiptais žengia,
Ir duslus jo žingsnių aidas
Sutartingai spengia...

Ir jis mano širdį neša
Į tą tolį didį,
Kur, kas bus, sudygo, veša,
Kur, kas buvo, žydi...

Tuokia jis į gyvį vieną
Būsima ir būta,
Kas kvėpuoja trumpą dieną
Ir kas amžius kruta...

Tiesia Laikas amžių juostą
Kaip upokšnis sraujas
Į būties užburta uostą,
Vis tas pat ir naujas...

Aukso šydu. mėnuo dengia
Mano tamsią pilį...
Tik švytuoklė bilda, spengia
Ji viena netyli...

Pina ji, kaip amžius pynė,
Pasaką bepradę...
Tai visatos sutartinė —
Tai būties baladė...

Žvaigždžių giesmė

Pilna, pilna naktis žvaigždžių!
Jų tylią psalmę aš girdžiu —
Ji neapsakoma žodžiu...

Tai amžių aukuro žiedai,
Kuriuos tu, akli, visadai
Prie žemės slenksčio atradai...

Šit atdara visa būtis!
Ir tas, kas mįslę jos išvys,
Bus jos dalyvis ir dalis...

Dienos liepsna laki, srauja,
Ir trūksta valandos gija —
Širdies netuok per daug su ja...

Nakties žvaigždžių ugnis skalsi.
Gerbk ją šios žemės ilgesy —
Tu amžių smilkalas esi...

Upės melodija

Spėriai, spėriai sravi upė,
Ir klajoklis iria, iria —
Jis tik mena, jam tik rūpi,
Ką toliau likimas skyrė...

Varės jis pro saulės šlaitą
Ir per audros klaikų rūką, —
Daug ką, daug kas širdžiai kaita,
Nes, kas buvo, neužtruko...

Vakar jam žydėjo ievos
Ir dainavo ažuolynas,
Šiandien kloji tuščios pievos,
Dunkso kranto kalnas plynas...

Pakelėj malūnai, bokštai,

Kryžiai, svirtys, žemės toliai —
Tik neriba, ko jis trokšta,
Ko jis meldės ligi šiolei...

Tik neaušta, kas jam rūpi —
Daugsyk saulė gimė, mirė,
Vis į toli skuba upė,
Ir klajoklis iria, iria...

Dienų pastraipos

Aušta, aušta. Saulė teka,
Puošia žydris žemės taką,
Ir kvapusiis vėjas dvelkia —
Mus diena į darbą telkia
Ligi vakaro maldos —
Taip, kaip buvo visados...

Vėl jau saulė nusileido —
Šluostyk prakaitą nuo veido...
Ryt sugriš saulutė vėlei,
Ir su saule griš šešėliai,
Daug kas šoks ir kas raudos —
Kaip jau buvo kitados...

Po dienos kita nušvinta —
Daug kas skūra, daug kas kinta,
Veltui, vargše, ranką tiesi,
Jei tu lauki, jei ilgiesi
Vakarykščios valandos —
Ji negrižta niekados...

Pasaka

Kinta sapnas ir tikrovė —
Buvo kitąsyk šventovė...
Ji viduralky stovėjo,
Atsitvėrusi nuo vėjo
Nesugriaunamais šulais,
Amžių amžiaus ažuolais...

Keturi takai per šilą
Vedė į šventovės tylą,
Kur miglos ir žydrio dieną
Ir žvaigždėtą mėnesieną
Degė aukuro ugnis —
Ugnį saugojo žynys...

Skaidrios liepsnos širdis šildė,
Žynio kanklės gaudė tildė, —
Nemirtingą, nedviveidę

Žemės skriaudai tiesą skleidė,
Guodė vargetų vargus —
Buvo žemė kaip dangus...

Amžių vėtros daug sugriovė
Dingo aukuro šventovė...
Kur šlamėjo ažuolynas,
Nū jau kloji trakas plynas,
Po užgesusių dienų
Dunkso krūvos pelenų...

Tik kuomet per traką seną
Piemenėlis guotą gena
Ir po smilgų pievą braido,
Netikėtai jam suaida
Nesuprantama daina,
Gyvo ilgesio pilna...

Tik kai dainius lanko šilą,
Lyg per kerą vėl išskyla,
Ką ten matė būtos dienos —
Stūkso vėl šventovės sienos,
Spindi aukuro ugnis,
Žemę laimina žynys...

Rugiagėlės

Šiandien mano spėrūs pirštai
Rugiagėles skina,
Ir būties vargus pamiršta,
Kas vainiką pina...

Pasitraukite, akuotai,
Darbas tenetrunka —
Kol jaunuolė vainikuota,
Jos skruostai nerunka...

Sveikos sveikos, viešnios brangios,
Mėlynos akytės,
Jūsų žydris — iš padangės
Trupinys nukritęs!..

Skinsiu aš gražiausią žiedą,
Kas papuoštų juostą —
Kas jaunatvės giesmę gieda,
Ašarų nešluosto...

Daug kas kinta, ir liovėjai
Bus visokios dienos,
Kai atšvilpaus tamsūs vėjai
Iš rudens rugienos...

Šiandien dar žaliuoja toliai,
Giedros širdį lydi —
Bus linksma jaunuolė, kolei
Rugiagėlės žydi...

Daina

Aš vargdienio skirtį sėju —
Ketvertas šios žemės vėju,
Bet visi į žemės sodą
Pučia šlamesį vienodą —
Vakar glostė, šiandien purto
Pagal įnorį ar burta...

Negi vėlei bus, kas buvo,
Kai javai išgulę puvo,
Kai po mano skurdų ūkį
Trankios audros rūsčiai niūkė
Ir širdis ilgėjos, laukė,
Kad javai sunyks neplaukę?..

Tveria vargetos pasėlis!
Bus margutis rudenėlis,
Ir patirs lanka, kai vėtys,
Kad laimus bus vargšo rėtis
Ir ne tuščios bus rieškučios,
Kai atjos pusnynais kūčios...

Būties melodija

Žemės vargo sėją sėjęs,
Atsitiesk ir būk kaip vėjas —
Stauk, kaip staugia vėtros šūkis,
Sūkuriais po tyrus sukis,
Žadink žemės ertmę margą —
Tai tau atpildas už vargą...

Kilk į dangų dulkių bokštą,
Rūsčiai siausk, kad girios šniokštų,
Ir, žaibavęs, trenkęs, griovęs,
Iš sužadintos ertovės
Grįžk į savo ankštą rūsį,
Kur tu, verge, laisvas būsi...

Tavo žemas stogas skūra...
Jungą vilkęs, būk kaip jūra,
Mesk į žydri rūsčią bangą —
Audros siūtis tesužvanga
Ir teplūsta kranto smiltį —
Tai tau atlygis už viltį...

Žadink drąsiai vėtros metą,
Supk iširdusį verpetą,
Kai jis tvinksta, kai jis semia
Tavo vargo lopšį — žemę,
Ir pasiautęs nešk į uostą
Žemės ilgesį paguostą...

Gandra lydint

Vasaros saulės netekę,
Girios paukšteliai nutilo,
Kuopias į būrį ir lekia
Iš paerdvėjusio šilo...

Gandre, atklydėli broli,
Mudu čia vargova dviese,
Nugis tu vėlei į tolį
Vienas išskristi rengiesi...

Toliuose sodai nelėpsta...
Toliuose žydris ir saulė,
Čia gi tik piūtės pagrėbstai,
Tuščio troškimo apgaulė...

Margas ruduo per rugienas
Purvo tokus prasimynė —
Aš čia, gandreli, jau vienas,
Tavo sapnuosiu tėvynę...

Renkis, užskridėli, renkis,
Aušrą nutolusią vykis!
Saulė — sparnuotų perlenkis,
Sapnas — besparnių laimikis..

Laiko melodija

Veikiai, veikiai dienos sravi,
Tarpsta, limsta, skrimba, žydi —
Dienos gandina ir žavi,
Rita savo ratą didį...

Dienos baudžia, dienos glosto,
Čia puošnutės, ten nuskaro —
Griauna jos valdovo sostą,
Laisvą į vergiją varo...

Pluša Laikas veikiai, veikiai,
Šykšti, ko širdims pritrūko,
Siūlo, perša, ko nereikia,
Ir brukte į delną bruka...

Laikas uoliai seiki būtį —
Kaip jis lekia, mums pasako
Girios vieniša gegutė,
Svambūs žingsniai žemės tako...

Ant stropi dienų švytuoklė
Bilda, tina, žengia, žymi
Žemės triūso pelną, duoklę,
Mirksnio mirtį, mirksnio gymį...

Ant — darbus malūno sparnas
Kyla, svyra ir artoją
Kaip palaido vėjo tarnas
Vis tolyn nuo lopšio moja...

O kai temstant sodai snaudžia,
Sutartingą amžių žinią
Skelbia — dunda, dusliai gaudžia
Varpo psalmė vakarinė...

Ašarų vainikas

Antroji dalis

III

Sibilės knygos

Trys šios žemės kryžiui vinyš...
Audrai — žaibas ir griaustinis,
Ir sparnai — laisvam ereliui...
Tamsūs toliai — žemės keliui,
Žemės laisvei — saitai, pančiai.
Neseikėtas saikas — kančiai...

Taip nuo pat praamžių ryto
Amžių knygoj surašyta —
Ir iš šios mįslingos knygos
Gieda dainiaus kanklių stygos,
Kur jo psalmė įsipynė
Į visatos sutartinę...

Dar sibilės raštas skiria
Vargo kraičiui skiautę irią,
Silpnai bitei — tuščią korį,
Žmogui — širdį daugianorę
Ir ne tiek lūkėto grūdo,
Kiek sėjėjas pats panūdo...

Ir toliau uoli senutė
Skaito žiedus, seiki piūtę, —

Jos bemiegės akys mato
Visą amžių tamsų ratą,
Ir ranka jos sausagyslė
Žymi gyvio didžią mįslę...

Verpėja

Aš žinau, žinau Verpėją...
Jos linus jos tėvas sėja...
Ji su saule gimė, augo,
Ir aušra jos slenkstį saugo...

Ryto rožės dar nebiro,
Kai tekėjo ji už vyro...
Tėvas žentą sau parinko,
Jos neklausęs, ar sutinka...

Vakarykščiai ji dar juokė,
Bet apsiverkė, kai tuokė —
Nes ji jautė, nes ji minė,
Kad užgeso jos aušrinė, —

Kad tamsus likimas mezga
Skirtą žmogui žemės mazga,
Kraudamas į vieną rėtį
Žalią rūtą ir erškėtį...

Kai ji mauna aukso žiedą,
Jai vargonų dūdų gieda
Ir ją lydi vainikuotą
Į vestuvių trankią puotą...

Ir kai tėvas rinko kraitį,
Drobės ritinio neraitė,
Bet tik liepė susirišti
Jo linų geltoną grįžtę...

— Vežkis visas, kas tau ruošta...
Saugok, dukra, savo pluoštą —
Nes, kaip amžių amžiais buvo,
Nebegrįžta, kas pražuvo...

Laimino močia jos kelią:
— Neužmiršk namų, dukrele,
Verpk kaip voras, vark kaip bitė,
Kad užverptum pilną ritę...

Ir ji verpė, ir jai klojos —
Buvo jaunos rankos, kojos,
Verpiančios pirštas pirštą vijos
Ir gausėjo drūtos gijos...

Bet ne tiek gija daugėjo,
Kiek menkyn kuodelis ėjo —
Ir Verpėja susimąstė,
Kaip šį trūkumą suprasti...

Žvalgo stipinus jos rato —
Niekur ydos ji nemato,
Kaip daug rymojus nerado,
Ką jai žemės sapnas žada...

Ant ji nuo nakčių be miego
Vargo ilgesiu paliego,
Meldės: — Visa — tėvo galiai,
Tėvo — grįžtė, tėvo — spaliai...

Ir, sustojęs valandėlei,
Vargšės ratas sukos vėlei,
Tik kuodelis vėlės, iro —
Ir galvelė jos pasviro...

Bet ji vargsta, verpia, skuba,
Nors jau jos skruostai įdubo,
Nors ne ji, bet jos kankynė
Jos pakoją tyliai mynė...

Ir kai ji kuodelį pašo,
Trykšta ašaros po lašą
Ir ratelis kliba, plerpsi,
— Kaip toliau. tu, vargše, verpsi?

Giesmė

Ko jūs šianakt staugėt, tamsūs vėjai?
Kam tu širyti, saule, užtekėjai?
Vėl ir vėl žmogus nubudęs mena
Amžių slaptį, gyvio mįslę seną...

Ant suspindo liepsnos rytmetinės!
Ant kaip šmėklos slankioja po plynės
Žemės rūko vilkstinės mįslingos —
Kas — tikrovė? Kas kaip sapnas dingos?

Gal, išminčiau, tu, nubudęs rytą,
Tik sapnuoji tamsų sapną kitą
Ir tik klysti, siekdamas atskirti
Nuo gimimo žemės žiedo mirtį...

Nes, kai žemės žiedas gimęs gęsta,
Amžių sėjai naujas grūdas bręsta —
Virpa, nyksta sprogulės ir vilnys,

Bet nesenka amžių saiko pilnis...

Daina

Eik takais, kur amžių grįsta,
Nes kaip šapas veikia vysta
Mums seikėtos valandėlės —
Mes — likimo trapios lėlės...

Vakar mus šilkais jis gobė,
Dosniai vilko brangia drobe,
Šiandien jis purvyne murdo
Ir nešykšti karčio, skurdo...

Ten, kur buvo pilnas rėtis,
Nebelieka kuo gėrėtis —
Mirksnio troškis grįžta spėriai,
Vos jo taurę tu išgėrei...

Lauktos aušros tingiai švinta,
Rūpink sutemoms žibintą...
Rink kelionei, kas negūra,
Iš pakrantės irk į jūrą...

Mirksnio vystamą vainiką
Žemės tuščio gaudis tyko —
Mirksnis sėja, amžiai vėto,—
Gerbk vidurnaktį žvaigždėtą!

Rudens melodija

Daug kas jau skirtį išvargo,
Ilgisi atpildo meto —
Gluosniai prie tako pamargo,
Pagirio krūmai prareto...

Stūkso beržai be vainiko —
Traką jų lapai apkrovė...
Vartai į girią išnyko —
Ženk į apleistą šventovę...

Sankrytų pasaką rūsčią,
Kas čia dar braido, tegirdi...
Visa taip erdva, taip tuščia —
Ramdyk, paklydėli, širdį!

Vėtros ne visa išardė...
Še tau dar žiedas vėlyvas —
Kas tu, žolyte bevarde,
Kuo gi tu, diege, dar gyvas?

Būk prisirengusi, smilga,
Brausis pusnynai į kiemą —
Ilgą turėsima, ilgą,
Ilgesio kupiną žiemą...

Daina

Žydi — varške apsikrovė —
Vyšnios ant kalnelio,
Bet jos žydi, bet jos stovi
Ne prie mano kelio...

Mano kelias pievų plyne
Ar krūmokšniais klojas —
Vargo dienos jį pramynė,
Vargas dilgė kojas...

Man šilkai galvos negobia—
Toks man saikas lemtas,
Bet širdis dėl menko lobio
Ne per skaudžiai kremtas,—

Sergi, puošia mano taką
Daug ramunių, smilgų —
Jos man lopšio sekme seka,
Kai vienai man ilgu...

O per ryto žydrą jūrą
Aukso gulbė plaukia,
Ir už krūmų žalio mūro
Paukščių giesmės laukia...

Man kukuodama gegutė
Daug dienų priskaitė —
Sužvangės ir mano piūtė
Ir sukraus man kraitį...

Saulėlydžio melodija

Žemės tyrai tyliai minga,
Ir jau rengias iškilmingai
Žydrio tolių karalienė
Į kelionę jos kasdienę...

Auksu žėri jos apsiaustas,
Ilgas valktis aukso austas —
Aukso sagos ant krūtinės
Ir raudonų rožių pynės...

Jos dvariškių juostos, raiščiai,
Jai praeinant, švyti skaisčiai,

Ir šalmais ir skydais žiba
Sosto riterių sargyba...

Karalienė žengia, buria,
Jos vėduoklė laužus kuria,
Ir tik driekias liepsnos, dūmai,
Spindi laiptai, aukso rūmai...

Ir kai toliuose ji skęsta,
Lygiai nyksta, lygiai gęsta
Jos mįslingos drignės gijos,
Žemės aukuro žarijos...

Amžių sutartinė

Kur mirksnio keras širdį remia,
Ten tavo piūtė negausi,
Ir vergo jungu virsta žemė,
Kol, kurmi, tu tik ją rausi...

Nors daug, ją aręs, tu pakėlei,
Vis tiek bus raugėti javai,
Jei tu tik lakiai valandėlei
Ir duonos riekei vergavai...

Tad plauk nuo delno glitų molį,
Iš dulkių rato širdį kelk
Ir į būties užburta tolių,
Iš sapno budęs, atsižvelk...

Ne žemės taurei tavo troškis,
Ne tau ir tavo geidulys,
Tad amžių gaire remkis, loškis
Prie jų mįslės kaip jos dalis...

Mus valdo gyvio sutartinė,
Todėl žmogaus širdis gaji
Ir randa laisvę vandenyne,
Kai lašas grįžta vėl į jį...

Tad ženk per žemės slenkstį guru!
Ko ieškai tu — čia. pat, greta,
Būties aušra už tavo durų,
Už tavo vartų — visata...

Amžių sutartinė

Kur mirksnio keras širdį remia,
Ten tavo piūtė negausi,
Ir vergo jungu virsta žemė,
Kol, kurmi, tu tik ją rausi...

Nors daug, ją aręs, tu pakėlei,
Vis tiek bus raugėti javai,
Jei tu. tik lakiai valandėlei
Ir duonos riekei vergavai...

Tad plauk nuo delno glitų molį,
Iš dulkių rato širdį kelk
Ir į būties užburta tolių,
Iš sapno budęs, atsižvelk...

Ne žemės taurei tavo troškis,
Ne tau ir tavo geidulys,
Tad amžių gaire remkis, loškis
Prie jų mįslės kaip jos dalis...

Mus valdo gyvio sutartinė,
Todėl žmogaus širdis gaji
Ir randa laisvę vandenyne,
Kai lašas grįžta vėl į jį...

Tad ženklą per žemės slenkstį gurū!
Ko ieškai tu — čia pat, greta,
Būties aušra už tavo durų,
Už tavo vartų — visata...

Vargo psalmė

Nesugniuok, jei širdę, pykęs,
Rūsčiai gniaužęs kumštį tvirtą,
Nepakeisi amžių rikės,
Neišvengsi, kas tau skirta...

Nepriylgsta gairė gairei,
Nes būties keliai ir žygiai
Žmogui skiriami įvairiai
Ir atpildomi nelygiai...

Jei kitam diena pražydo, —
Tai laimikis jam nubrėžtas —
Džiaukis žiedu be pavydo,
Bus ir tavo saulės rėžtas...

Kas šios žemės jungą velka
Ir tik kasa, kala, kerta,
Tas atlieka amžių talką,
Kur dar visa nesutverta...

Žydrio sapną širdys sergi,
Tamsios audros širdis tyko,
Bet didžiukis, žemės verge,
Kad pini būties vainiką...

Vargo psalmės, kad ir duslios, —
Garsas amžių sutartinės,
Kilnios tavo delno pūslės,
Šventos tavo vargo trynės...

Atminimo melodija

Nors tavo dienos lakios, tebežydi
Dienų takai
Ten, kur tave kaip atminimai lydi,
Ką pakeliui, klajokli, palikai...

Atmindamas tu pūsi laužą seną,
Ir ras širdis,
Kad aukuras apleistas dar rusena
Ir tebežeri tavo praeitis...

Ant žiburiai sužerplėjo iš rūko
Toli, toli...
Tai — tu, nors ten, kur jų liepsna užtruko,
Tu pats kaip gyvis grįžti negali...

Todėl tetilsta dyklaukiai pajuodę,
Jei tu žinai,
Kad tu jų piūte lykiji aruode,
Iš kur tau duota. semti amžinai...

Todėl, širdie, per džiugulį ir kartį
Nebūk maiši,
Nes amžių lobį, motinos vakartį —
Tu su savim kelionėje neši...

Daina

Kaip širdy nuo džiaugsmo jauna!
Jo liepsna visus pagauna...
Graudis mūsų laimę tyko,
Pina ašarų vainiką...

Graudis skiria, džiaugsmas tuokia,
Miršta, kas nebesijuokia —
Bet kai gęsta, bet kai miršta,
Saulės juoko nepamiršta...

Graudis kembsta, džiaugsmas žydi
Ir kviečių vežimą lydi,
Vaisių sunkią šaką remia
Ir žiedais apsagsto žemę...

Serenada

Už kalnelių saulė leidžias...
Amžių slaptos knygos skleidžias.
Žemės šlamesys nutilo...
Švyti jaunatis ant šilo...

Žvaigždės žemės miglą lydi...
Jau dangus žvaigždynais žydi...
Niekas mūsų čia negirdi —
Atiduok man savo širdį...

Pasivertęs žemės žiedu,
Savo — tavo — širdžiai giedu —
Skyrium viena jos sapnavo —
Duok man slaptą sapną tavo!

Aukuro dūmai

I

Dainiaus melodija

Kanklės — žadas mano...
Aš per jas — žynys...
Kas tą pat numano,
Būtį numanys...

Vingiuos žemės tako
Vien mįslių tyla —
Taip, kaip mums nusako
Amžių vaidila...

Kas be jo ištartų
Lūpomis, žodžiu
Žemės skundą kartų,
Pasaką žvaigždžių?

Dainius tuomi geras
Alpstantiems varguos,
Kad jo kanklių keras
Aimanas paguos...

Ten, kur vargas engia,
Sopes aš migdžiau,
Šiandien tesuspengia
Stygos dar saldžiau...

Ir telemia puotą,
Kur kančia nustos —
Žmogui dar neduota
Išmaldos kitos...

Imkit dovį didį,
Siųstą per mane —
Amžių rožės žydi
Ir žmogaus sapne...

Psalmi žydrio gyno
Atsiliepk, kas drįs —
Ją tik du težino:
Aš ir vyturys!

Giesmė

Vos, saulėta diena, tu man suliepsnojai,
Žaliavo, vyniojos sode apynojai,
Žiedais apsigobė vyšnia ilgašakė,
Ir stiebėsi rožė, pražydus kaip žvakė —
Iš gretimo slėnio, iš tolimo šilo
Liulėdamas rūkas kaip smilkalas kilo,
Ir visa tik siejos, tik raizgės ir pynės —
 Tai žemės rytinės...

Vėliau kaip palaima už prakaitą orių
Jau varpos šnabždėjo po žemės altorių,
Ir šiaušiamas vėjo jų daugis, jų pilnis
Po saulėtą toli liulėjo kaip vilnys —
O greit ir piovėjai, kaip skruzdės sukrutę,
Pradėjo pelnytą vargais rugiapiūtę,
Ir jungė jų giesmės, kas skyrium, į viena —
 Tai mišios už dieną...

Nū ten, kur tu, saule, man rytą liepsnojai,
Jau tiesias į toli tušti rugienojai...
Jau grįžta ir grūdas, pavasarį bertas,
Ir žino, kas vargo, ko prakaitas vertas...
Nutilęs altorius, aptemo dirvonai,
Tik dusliai jiems gaudžia giria, kaip vargonai
Tai dyklaukių pamaldos vakaro žarai,
 Tai žemės mišparai...

Vilties giesmė

Be liepsnos pats laužas rūksta
Rožės gražnai saulės trūksta —
Viešių taurei stinga vyno —
Stinga burei vandenyno...

Pūskit ugnį, žemės vėjai!
Sodriai žels, ką žemė sėja...
Riskit vyno šulę naują —
Šianakt čia drąsa puotauja!

Verda jūroj audros putos,
Traukia laivą burės drūtos —
Būk drąsi, žmogaus širdužė,
Tavo troškiui marios ūžia...

Mūsų lobis — žemės toliai,—
Gerbkit žemės skirtį, broliai,
Vargo viltys — ne apgaulė, —
Jų galinga auklė — saulė!

Būties psalmė

Truks amžius, kas amžiams sužėlė,
Truks mirksnį, kiek mirksnio pelnyta,
Todėl neliūdėk, ramunėle,
Kad tu sužydėjus nuvytai...

Neslūgsta būtis, ir nesenka
Jos amžinas sklidinas pilnis —
Tik tai, kas atskirta, kas menka,
Jūriuoja ir skęsta kaip vilnys...

Visatos įsakymą ruošęs,
Ne bergždžias želmuo vienadienis —
Jo žiedu jos aukuras puošias,
Ji liepsną ir dūmus suvienys...

Ir puošną visatai išadę,
Pasvirę, nuvytą, nualeę,
Mes grįžtam į būtį bepradę,
Mes grimztam į būtį begalę...

Šianakt

Šianakt liūdi kanklės mano,
Ryt gal vėl sudžiugs širdis,
Kai po audrų siūčio tvano
 Aušrų skelbs gaidys...

Kol nenyks vargai ir skriaudos
Iš tamsios žmogaus dalies,
Daug ii mano kanklių raudos
 Ašarų pralies...

Verk ir verk, ir striūbaur, styga
Šianakt sopes tu. matai,
Bet nustos, kas žmogų myga,
 Ir liepsnos rytai...

O kad grįš, ko žemei stinga,

Teigia rašmenys žvaigždžių —
Aš jų įžado mįslingą
Varpą jau girdžiu...

Eglės giesmė

Per žiemą nekinta
Eglelė žalia —
Taip amžių nupinta
Lietuvių dalia...

Ar žydi pašlaitė,
Ar speigas arti,
Lieknutė eglaitė
Visur ta pati...

Ant žemės atėjus
Iš amžių gelmės,
Per audras, per vėjus
Ji rūščiai šlamės...

Kol siaubas lakusis
Eglelę trikdys,
Vis ginsis, vis skūsis
Lietuvio širdis...

Ji graudžio nevengia,
Nors gedi viena —
Ją dar tebeengia
Golgotos diena...

Varguolių ir vyžių —
Lietuvių gentis,
Jie velka jų kryžių,
Sukandę dantis...

Karti jų senovė,
Kaip vargas kartus,
Bet vyžos parovė
Ateivių batus...

Juos daug kas dar pančios,
Jie daug dar dejuos,
Bet ašaros, kančios
Tik auklėja juos...

Kol eglė mįslinga
Ant žemės šlamės,
Nestigs, kaip nestinga,
Lietuviams tvermės...

Akordai

Menka, ką tu vien protu žymi —
Būtį reikia minti širdimi...

Kai dailidė medį kirs ir droš,
Skiedros, drožlės beržu nebeoš..

·
Rožės žiedas tiriamas sukruš,
O lašely marios nesuūš...

Saulė, žydris, vakaro žara —
Amžiuos nieko atskiro nėra...

Skyrium — vėjas, žaibas, debesis,
Bet širdims į audrą jie susis...

Kas dar skiria gymį nuo mirties,
Neįžengs į pokylį būties...

Ir žmogus tik tąsyk atsidus,
Kai jo širdžiai skausmas bus saldus.

Elgetos giesmė

Kaip gluosnis žemei atiduoda
Iš saulės skolintus lapus,
Taip tu nulykytą aruodą
Dalyti ryžkis bent perpus...

Nenuovokus šykštuolio delnas,
Jis nenujaučia širdimi,
Kad ir dalybos — tikras pelnas,
Nes duodamas tu daug imi,

Nes, bėręs broliams bent po saują,
Neužsigniaučdamas riekės,
Tu sau užsėsi lauką naują,
Kur žiupsnį pėdas atmokės...

Akordai

Gerbk kibirkštėlę —
Gieda žynys—
Ją gi išskėlė
Amžių ugnis...

Gerbk ir mažytį
Mirksnį kaip ją —
Mirksny gi švyti
Amžių gija...

Bet tas, kas kliovės
Blizgiais dienos,
Amžių tikrovės
Nebežinos...

Jis savo dalį
Žiupsniais išskleis —
Eikit, kas gali,
Amžių keliais!

Dienų melodija

Daug kas, daug kas širdį kremta,
Bet ir džiaugtis žmogui lemta...
Audėjėlė veja ritę,
Vašką žvakei tiekia bitė,
Ieško karties apynys —
Toks gyvatos rezginys...

Girios paukščiui amžių duota
Laisvė ir būtis sparnuota,
Žmogui — verksmas, kad besparnis,
Pančiai, skriaudos, dulkių barnis,
Bet kilniausia jo dalia —
Gyvo išmonio galia...

Žynio išmoniu jis gyvas,
Ir nuvoks jis, nors vėlyvas,
Mirksnio vertę, amžių žymę,
Ko jis miršta, ko jis gimė,
Ir — drąsus — išmins išties
Didį slėpinį būties...

Daina

Beliūliuojant sapnui mus,
Sliuogia kaip vagis ūmus
Vargo šliužas į namus...

Ten, kur žerplėjo sapnai,
Tamsūs rūpesčiai nūnai —
Šit tu žemę pažinai!

Kąsk, kantruoli, ką kenti,
Naujos svajos gal arti —
Vėl mirgės žiedai kiti...

Vakar tu vešlus buvai
Kaip pavasario javai —
Laimės rožę sapnavai...

Šiandien nugara kumpa,
Ir širdy rudens opa —
Žemės pasaka trumpa!

Marcia eroica

Griauskit, sinkliai, skelbkit žvangiai
Dulkių garbę uolai stangiai!

Ji raukšlėtą kaktą kelia,
Kad užstotų vargo pele,—

Kaip per amžius jos krūtinė
Pamintųjų laisvę gynė...

Griauskit, sinkliai, gerbkite uolą, —
Kniumba, griūva, kas ją puola...

Visagalę jos tvirtovę
Žemės dulkėm amžiai krovė...

Amžių sostas, ji nedūla —
Ji ant priešų kaulų gula...

Aukuro dūmai

II

Baladė

Kai po dienos aitrų ir vaido
Rimtis pasklinda ir tylą,
Neregimas po žemę braido
Būties šventovės vaidila...

Jo delnas visą gyvį lyti —
Ir tą, ką tu. širdy slepi, —
Todėl žibutė tyruos švyti
Ir todrin rožė taip kvapi...

Kur vargo sluogas žmogų trikdo,
Ten jis, kaip brolis sumanus,
Šios žemės sopes slaugo, migdo
Ir sargina žmogaus sapnus...

Mįslingos rankos būtį glaudžia,
Ir vėl diena širdims lengva,
Kai tėvo prieglobstyje snaudžia
Sunki paklydėlio galva...

Akordai

Aušros, žydris, audros, rūkas —
Taip būties malūnas sukas...

Linksmas vėjas keičia gūdų —
Stumia sparną jie abudu...

Bailiai, bailiai širdys plaka,
Skinant žemės tamsų taką...

Vis į tolį traukia minios —
Tik viltis jų širdis gynios...

Vienas dairos — klydęs, verkęs —
Antras žengia užsimerkęs...

Amžių girnos mala, mala,
Ir tik miega žino galą...

Kolei žemės viešės tęsias,
Dvozia troškis neužgesęs...

Glėbia. graižtvos šulės vidų,
Bet svečiai išgėrė midų...

Sotus išteklius ir vargas —
Tai žmogaus dirvokšlis margas...

Po pašlaite, po rugieną
Jis vis stumia sunkią dieną...

Tą gi, kuo diena jį engia,
Naktį amžių žvaigždės dengia...

Giesmė

Tverk, kas kniumba, ramstį stangų
Ir nebėk būties taurės,
Kai diena prispeš žabangų
Ir takus purvu apkrės...

Skurbk, jei piūtė kuo apgavo,
Guoskis, jei žiedai nuvys,
Bet tai visa juk ne tavo,
Nes tu žemės imbuvys...

Amžių sėjai tavo orė,
Tu jų įrankis darbus —
Tai likimas mums užkorė...

Taip jau buvo, taip ir bus...

Žemę rausdamas, norage,
Nenustok dėkojęs jai,
Kad į jos vargų viešnagę
Siųstas, kviestas atėjai...

Nors ir daug tau širdį gėlė,
Džiūgauk rūpesčių ugny,
Kad tu, saulės kibirkštėle,
Saulės baudžiąvą eini...

Klajoklio melodija

Pagiry jau tyliai brėkšta...
Va, jau šarka veja kėkštą,
Ir — pušyno valdinys —
Kala drebulę genys...

Šilas vėl — kaip skietas retas,
Tad ir man jau traukti metas,
Vėlei žengti, kiek galiu,
Man nežinomu keliu...

Man užduota taką grįsti
Per šios žemės karalystę,
Kiek lemtis jo ilgio ties
Ligi atilsio nakties...

Mano žygiai, mano dienos —
Šlaitai, pievos ir rugienos,
Kur, klajoklis, aš menu
Mįslę tolių amžinų...

Toks jau žemės ruožtas margas,
Kad gerovę tyko vargas —
Čia kaitri giedros diena,
Ten jau niūkia dargana...

Bet kur vargas ilsta, trokšta,
Man paduos versmė girokštą,
Lovą samanų paklos,
Gins lauželis nuo miglos...

Siųstas tęsti žemės brydį,
Aš žengiu į tolių didį —
Linksmas, tvirtas ir darbus,
Visa laiminu, kas bus...

Lygiai laiminu, kas buvo —
Saulę, darganą ir krūvą
Mano laužo pelenu,

Dovį buvusių dienų...

Dėkui jums, kad pūtėt, vėjai,
Dėkui, gluosni, kad šlamėjai,
Kad žaliavot, kadagai,
Dėkui, lauže, kad degei!

Akordai

Vargo akys žlimba taip anksti —
Sprogulėle, tu per greit gesti!

Jei, kaip man, sudegti tau. skubu
Tvyksterėk paklydėliui žaibu...

Tesugriaudžia audros valanda,
Aš sutiksiu viesulą malda...

Man jo laisvas siūtis nebaisus —
Per ilgai aš tūnojau, tamsus...

Laukia vargas atpildo liepsnos —
Nesulaukęs viešpatį vainos...

Gal liepsnoja toliuos visata —
Aš būties žlibasis elgeta...

Gal jau žiora puošiasi naktis —
Melskis, kas saulėtekį matys...

Gal ant žemės pilna žiburių —
Aš iš saulės išmaldos žiūriu!

Žynys

Man žynys pasakė senas —
Mirksnio saldis menkas penas,
Pasidavęs kibirkštėlei,
Tu į naktį krisi vėlei...

Širdžiai pokylio panūdus,
Vėtyk amžių kultus grūdus,
Kepk jų sąmalos vakartį
Ir nuveiksi kelio kartį...

Tamsūs žemės tako vingiai,
Bet kas žengia juo netingiai,
Kad ir būtų klysta, pulta,
Ras žadėtų naktigultą...

Kur pastoja kelią grioviai —

Jei savim tu. pasiklovei,
Prasibrausi neapviltas,
Nes draša — tikriausias tiltas...

Girk klajoklių linksmabūdį,
Treja tiek mylėk, kas liūdi,
Nes taip likta, kad gražiausias
Tas, kas ašaromis prausias...

Žydi sodai, dirvos veša
Tam, kas linksmas kryžių neša,
Ir po vargo stos jam spėtas,
Lyg nakties dangus žvaigždėtas...

Kaip dangus žvaigždynus sega,
Taip ant žemės visa dega —
Bet žynys man nepasakė,
Kas — liepsna, kas — vaško žvakė.

Giesmė

Ne tam, kad pintumeis vainiką,
Ant žemės marguoja žiedai,
Tad, radęs rožę ar gvazdiką,
Leisk jiems žydėti, kaip radai...

Jais žemė žeria savo lobį
Ant amžių aukuro, ir tu,
Nurėškęs rožę, būtį grobi
Ir puošiesi grožiu vogtu...

Antai žibutė mėlynakė...
Antai skaistuoletė lelija...
Jos žiedas — kaip altoriaus žvakė,
Žydėk, liepsnok kartu su ja.

Būties mįslė per rožę blyksi —
Žydėk kaip ji, širdy kassyk,
Kai žemės tyruos ją sutiksi,
Ir jos stebuklo negesyk!

Don Žuano daina

Užkūrus žemės aukurą didį,
Galiūnė saulė spindi ir žydi,
Ir linksmas siaudžia šlaitas sušvitęs,
Kai vieno žiedo ieško dvi bitės...

Sužysta pievos tarsi per kerą,
Ir šilas laimės pasaką šnera —
Ir tu, klajokli, širdį paguosi —

Kai saulė tuokia pušį ir uosį...

Po visą žemės tyrulių tylą
Pokylio skardo aidas sukyla,
Kai per pakrantės dyklaukį plyną
Dvi upės skuba į vandenyną...

Ir visa juda, visa atbunda,
Sutviska žaibas, viesulas dunda,
Skleisdamas džiaugsmo psalmę pajūry,
Kai vėtra jungia stiebą ir burę...

Ryto giesmė

Sužiro rytas, auksu juostas...
Jau žemė žybčioja šilkais
Ir kaista kaip jaunuolės skruostas,
O greit visa kaip rožė kais...

Lyg putlios vėliavos ir raiščiai
Jau skęsta debesiai ugnį —
Jų rikė blizga skaisčiai, skaisčiai
Ir taip maldingai iškilni...

Šlaite, pakilus bokštais, švyti
Migla, kaip smilkalas kvapus —
Stok, žmogau, pamaldas laikyti
Už žemės žiedus ir lapus...

Tu. ne laiku ir veltui rymai —
Tverk žagrę džiugulio ranka,
Nes tavo aukuras — arimai,
O tavo prakaitas — auka!

Akordai

Štai žmogaus takeliai ir keliai —
Baukščios viltys, drąsūs geiduliai...

Per laukus ir per girias tamsias
Tiesias jie į keturias puses...

Siauras takas eina į pietus,
Kelias gi į vakarus platus...

Kryžiai, gluosniai, kryžiai vėl ir vėl
Kas jų tiek pristatė ir kodėl?

Vėžės, dulkės, grumstai ir podraug
Trūksta ganių, kryžkelių per daug...

Daug viešnių atėjo šiais keliais —
Su bijūnų puokšte ir dygliais...

Daug svečių, viešėjusių andai,
Jau svetur išjojo visadai...

Braido vargas dieną ir nakčia —
Pėsčias, raitas, žingine, risčia...

Slenka, eina vyžos ir lopai —
Akmens, duobės, paukš ir suklupai!..

Girgžda, veža skurdą ir turtus —
Į nakvynę ratas nespirtus...

Vimpa tiltuos uolekties skylė,
Ir purvu paspringsta stebulė...

Stok, lietuvi, skink kitus kelius,
Kad išvežtų žemės vargelius.

Sparnų giesmė

Broli siauro žemės kelio,
Kai širdis erdvės panūs,
Pasiskolink iš erelio
Nenuilstamus sparnus...

Tu iškilęs pamatysi,
Ką aš pats daug syk mačiau,
Kaip kalneliai, girios tįsi
Ir atokiai, ir arčiau...

Tu iš ten veizdėsi ruožta
Žemės tolių vidury —
Skurdžią biržę, gluosniais puoštą,
Kur tu smiltžemį ari...

Tai tos pat ertovės sprindis,
Jūroj kilusi vilnis,
Tad ir tavo pirkios grindys —
Amžių tolių trupinys...

Ir tu grįžęs žengsi tvirtas
Amžių išminties vardu
Ir žydėsi, neatskirtas
Nuo būties mįslės žiedų...

Nes ką tylus amžiai krovė,
Ką dar kals žvangi diena —
Ta pati būties šventovė,
Vieno aukuro liepsna...

Rudens elegija

Nepažinti žalio miško!
Kas pamargo, kas išblyško...
Daug kas svyri be vainiko,
Daug kas visiškai išnyko...

Dulkės, kur ramunės mirė, —
Braidu grobuonys po giria,
Žemės žiežula ravėja
Jos pavėniais stypinėja!

Ji vis tyliai skina, skobia,
Ką nurengia, ką nugobia,
Ruošia savo ruošą rūščią —
Todrin girioje taip tuščia!

Tai rudens rintis graudinga —
Bet ir širdžiai daug kas stinga,
Ir netesi, kas sapnuota
Apie žemės trumpą puotą...

Daug žadėjo man žibutė,
Menką pėdą riša piūtė,
Juo, kad alkis, kaičia puodą,
Daug talpesnį už aruodą...

Bet kur grūdas, ten ir pelas —
Kas žadėta, gal ne melas,
Gal aš sėsiu sėklą vislią,
Kai išminsiu gyvio mįslę...

Aukuro dūmai

III

Akordai

Suniūniuok, gaudi birbyne,
Savo malda vakarinę —
Liek ją žmogui į krūtinę!

Jis vis krūpsi, jis vis grunda,
Nusimaldęs vėl sujunda —
Užniūniuok jo kartų skundą...

Jau arti naktis mįslinga,
Bet dar daug ko širdžiai stinga
Kruopščios suoslės neužminga...

Skalsūs žemės rūpestėliai,
Jie į sapną sliuogia vėlei
Kaip vaiduokliai, kaip šešėliai..

Jei, birbyne, vis niūniuosi,
Gal, užmigdžius žemės suosį,
Tu jo sapną užliūliuosi...

Vis dar išmaldos neradę,
Slūkit, alki, troški, bade —
Snūsk, širdie, ir būk bežadė!

Daina

Rože mano, tu liūdi,
Į našlaitę pavėdi!

Liaukis, sese, juk, dievaž,
Graudžio kupinas ir aš...

Vargęs, verkęs, supratau —
Skirta man, kas skirta tau.

Lygiai vystu aš, kaip tu —
Kaip žydėja kartu....

Vėjas po dienos kelius
Blaško tavo lapelius...

Kas gi, žiede, nedejuos,
Kad praeivis mina juos?

Tu nelaimėj ne viena —
Skriaudžia ir mane diena...

Kaip margi žiedai daržų,
Smurgsta širdys pamažu...

Kropia — ko tu nežinai —
Žemės viltys ir sapnai...

Aš ne visa pasakiau —
Bus po sunkumo sunkiau.

Ne dėl to, kad tu taupi,
Šiandien vos-ne-vos kvepi...

Kaip žiedai skursnos svėrės
Tavo grožis subyrės...

Lauk, kiek nori — neatgis,

Ką išplėš diena vagis...

Veltui vakaras raudos
Būtos ryto valandos...

Vienatvės giesmė

Ant jūroje, kur vėtra kaukia —
Įsidėmėk, širdie, gyvai —
Vos susitikę, skirias, plaukia,
Verpeto žaislas, du laivai...

Siūtingos vilnys tyška, glerga,
Vis prausia kaktą eldijos —
Ar supa ašaras ir vargą,
Ar gal liūliuoja laimę jos?

Laiveliai skyrium tęsia kelią
Ir savo draugbrolio mišlės,
Nė kas jam kaita, ką jam gelia,
Abu atspėti negalės...

Tik tampo vėjai burės drobę
Tarp įsisiautusių vilnių —
Kažin ar išmalda, ar lobį
Klajokliai slepia po deniu...

O kai sujuoduos kranto juosta,
Per jūros sūkurius, gelmes
Abu jie skyrium slinks į uostą
Ir skyrium inkarą išmes...

Mirksnio melodija

Mirksnio gėrimas saldus —
Magi, gundo kaip midus...
Pilkis, džiūgauk, kur gali —
Tik taurelė neimli...

Kai rūpi širdis žmogaus
Šio skanėsto paragaus,
Ji vis svaitės, skęs sapnuos,
O atbudus aimanuos...

Nes kas mirksnius kopinės,
Tas, neklausdamas žynės,
Greit atkus ir pats matys,
Kad ne bitkopis būtis...

Nes po gėstamos puotos
Kaip pabaisos jį apstos

Šmėklos, žinomos seniai,
Žemės kelio slėpiniai...

Svaik, ką gundo svaigulys,
Klysk, kas klydęs, vėlei klys
Laimės brydį tas suras,
Kas pamils būties aitrą...

Alk, kas alksta germenos
Pilną džiaugsmą tas žinos,
Kam jau bus saldi kieta,
Sužiedėjusi pluta...

Sutemų giesmė

Tuštėja, tilsta pūdymai aptemę...
Jau kaimenė atslinko į nakvynę,
Ir tik — atokiai — laimindamas žemę,
Dar tęsia varpas psalmę vakarinę...

Ir dar — toli — saulėlydžio sulaukę,
Būriai piovėjų darbo dainą graudžią,
Taip pat palaimos kupiną, užtraukia,
Bet greit ir ji duslėdama nugaudžia...

Tylos užburtas, žemės ratas mažta,
Ir ji visa — lyg slėpinio šventovė,
Kur, žmogau, tu meni mįslingą našta —
Tą, ką kaip duoklę tau. diena užkrovė...

Ir nū, kai mirksnis amžino neskaldo,
Kai spiečių spiečiais skaisčios žvaigždės teka,
Nugirsk, širdie, visatos tylią maldą
Ir ką naktis kaip amžių sekmę seka...

Pasaka

Vieno daržo gentys, augo
Apynys ir ropė —
Ji vis žemės slenkstį saugo,
Jis į dangų kopia...

Apynėlių kartis remia —
Kelias jo aiškiausias...
Vis gilyn į tamsią žemę
Ropė kurmiu rausias...

Nors drauge jiems saulė liepė
Puošti žemės brydį,
Jie kits kitą kykždo, šiepia,
Sau abudu žydi...

Bet kai rūsčios audros purto
Apyinį per stropiai,
Trokšta jis tik tokio burto,
Koks seikėtas ropei...

O kai vargšę ropę engia
Ankštas lysės plotis,
Ji vis stengias, neįstengia
Apyiniu vyniotis...

Šis gi, kai nutilsta žaibas,
Nors žemyn pasviręs,
Kad ir aukštas, kad ir laibas,
Kad gražuolis, girias...

— Tavo spurgas, — ropė sako, —
Apynojų priedas,
O šalip darželio tako
Aš visa — kaip žiedas...

Kad jau kyla barnis, spėja
Tulpė, jų kaimynė —
Ji, kaip sesė ir teisėja,
Daržo tiesą gynė...

Girdama visus, kas vargo,
Ji neleidžia vaido
Ir darželio ruožto margo
Į dalis neskaido...

— Lygūs jo ir tavo žygiai, —
Taria ropei tulpė, —
Jis, kaip tu, drauge ir lygiai
Žemės molį čiulpia...

Žibutė

Subudo tyrai, saulę pajutę,
Ir štai padangės sesė žibutė
Stiebias į ryto žydrį bedugnį,
Į žemės dieną, į amžių iignį...

Ir kai ji puošia pagirio brydį,
Visatos pilnis jos žiedu žydi,
Ir ji kiekvieną giją viengungę
Į amžių gyvą audinį jungia...

Ir šit per kerą jos menko diego
Atbunda tyrų akmenis iš miego,
Ir vėlei grįžta į saulės puotą
Visa, kas buvo nuvainikuota...

Ir nors žibutė iš molio augo,
Ji amžių mįslę skelbia ir saugo...
Jos žiedu toliai ir saulė kvepia —
Kaip daug ši žemė dangiško slepia!

Ankšta ir trošku po žemės stogu,
Kur tyko vargas, iškėlęs rimba,
Ir gyvio mįslės gandina žmogų
Ir kur nuo plėnių vargeta žlimba...

Ar auksu stiegtas, ai remtas moliu,
Kaip žvirblio lizdą skursnos palėpė,
Jis nuo visatos, nuo saulės tolių
Mus sargiai slepia, kaip amžius slėpė.

Ir tavo turta, šio ankščio verge,
Pelėšiais dengia laikas kaip voras,
Ir ką tu šykščiai tausoji, sergi,
Valdo likimas, ne tavo noras...

Rūpesčių sluogas, sopės be vardo,
Gauja abuoja tave užpuolę,
Visa, kas tavo renčiama, ardo
Ir vysto tavo širdį varguolę...

Po žemės stogu dunkso šešėliai —
Jie žindo saulės ilgesį didį
Ir teišnyksta tik valandėlei,
Kai mūsų širdys sapnais sužydi...

Rudens daina

Keičia, staigus ir mįslingi,
Žemės tako vingis vingi,
Ir tu minti negali,
Kas greta ir kas toli...

Buvo saulė, buvo mėlis,
Bet užėjo debesėlis,
Sudundėjo dargana,
Ir apsiverkė diena...

Nū dar saulė visagalė,
Ir dar visa marga, žalia,
Bet jau, pažibos daržų,
Byra rožės pamažu...

Kas dienunta degė, žėlė,
Blįsta, gęsta pamažėle —
Nyksta lapai ir žiedai,
Ryto saulės pažadai...

Ir rudens pakalnei vėsiai
Lieka plėnys ir degėsiai —
Amžių gaisro kibirkštis,
Žemės sapnas ir viltis...

Giesmė

Muškit būgną, kaip kas moka!
Piaukit aviną dviragį —
Šianakt žemės vargas šoka,
Metas tiekti, kas kam magi!

Kas daug alko, tepuotauja —
Vilkit veikiai keptą tekį
Tiems, kas pelnė pupų saują,
Rėžės, duso už dvylekį!

Liaupsink trupinį, birbyne —
Ūžkit, vyrai storabalsiai,
Viešių psalmę sutartinę,
Garbę bėdžių plutai skalsiai!

Šianakt mūsų ruožtas, broliai,
Šianakt, sesers, mūsų spėtas,
Kai jau minga žemės toliai,
Kai tylus dangus žvaigždėtas!

Uola ir vilnys

Nors siaudžia, šniokščia rūsčios marios,
Jų siaubą nugali tyla,
Ir veltui audros vilnys svarios
Pajūry grumias su uola...

Gelmių galiūnės, čia jos irios,
Ir puoląs krantą jų būrys
Su juo tik mirksnį pasispyrios
Ir — gailiai kriokdamas — sukris...

Štai kyla milžinas ir mažta,
Ir, grėsdamas glėbiu plačiu,
Jis veikiai meta savo našta
Nuo jau nuilsintų pečių...

Štai kitos vilnys, jos jau — putos,
Jos romiai čiurkšteliai ir nū
Paeiliui tilksta lyg nebūtos,
Lyg sapnas tarp sekmės sapnų...

Stūksok, stūksok, didžiukis, uola!

Tu jūros siūtį suvaldai —
Jos vilnys tau. po kojų puola
Ir tyliai nyksta visadai...

Vakaro varpas

Tiems, kas budi, tiems, kas minga,
Vakarinis varpas gieda
Psalmę darnią ir mįslingą,
Plėnis laimina ir žiedą...

Sugiedojęs jis vis dunda,
Stabdo sėją, baigia orę,
Tramdo gaudį, guodžia skundą,
Maldo širdį daugianorę...

Ten, kur žemė pančiais movi,
Supa varpas savo šerdį —
Duoda sapno didį dovį
Tiems, kas lema, tiems, kas merdi.

Aukuro dūmai

IV

Dulkės ir žvaigždės

Poemos pratarmė

I

Šio krašto dainių aš pažįstu...
Daug apie jo kankles kalbėti
Gal niekas kitas ir nedirštu,
Bet ašen — aš lankiau jo klėtį,
Gerai žinau jo visą kiemą
Ir žalią vasarą, ir žiemą...
Ir jo, ir mano ryto svajos
Ir viltys buvo lygiai gajos,
Ir mudu auklėjo ir šildė
Viena ugnis, šios žemės saulė,
Kaip ii vienaip dienų apgaulė
Vargus ir lūkesius atpildė...
Be to — abu iš Pantvardžių,
Iš kur pradžia visų pradžių...

II

Be to — abiejų lūšnos lūžta...
Kaip dar senovės pasakyta:
— Pažinsi paukštį pagal gūžtą, —
Tad, atidėjęs visa kita,
Aš ir pradėsiu nuo lizdelio
Ir, jei išėsiu kur iš kelio,
Tai vien arti pamatęs žiedą,
Klajūno krepšiui kvapų priedą —
Todėl tikėk manim, lietuvi,
Kiek grynai tiesai reikalinga,
Bus mano pasaka tvarkinga —
Įkaitęs šuo išleis liežuvį,
Kas žyla — barzdą darbščiai skus,
Ir gandras nešinės vaikus...

III

Apylinkė, kur dainius gimė,
Gyvenama kuklių viensėdžių
Ar, kaip pati būtovė žymi,
Garbingų paliktinių bėdžių...
Jie dirba, raitosi rankoves
Ir nuo senų senų senovės

Jie vis sapnuoja tiesą, teisę,
Šiek tiek avių ir karvių veisia,
Žąsų ir žvirblių, varnų, vištų,
Arklių — kiek leidžia dobieliena —
Po du, po tris ar bent po vieną
Kad niekas nieko neprikištų,
Aš visa sudedu — trumpai:
Grynai lietuviški kampai...

IV

Aš čia neprikišu. tėvynei,
Kad nuo senovės ligi šiolei
Vietovėje stogai šiaudiniai
Ir kad nevirsta auksu moliai...
Aš pats džiaugiuos ir kiauru stogu,
Jei jis — bent naktį — dorą žmogų
Ar šiaip paklydėlį priglaudžia...
Gaisrų kasa ir šiaudus draudžia —
Kaip ji visur skelbimą sega —
Tad bėk, vergeli, atsiklausti,
Kur mūsų Lietuvą apdrausti...
Daugiau nei biragas ten dega,
Bet vis nerandama žmogaus,
Kuris apgins, užstos, apdraus...

V

Vietovė daug kuo gali girtis —
Aš čia miniu tik mažą dalį —
Pasaulį garsios mūsų svirtys —
Jos lenkias einantiems pro šalį...
Garsėja girmos ir aruodai
Baltiems ragaišiams, duonai juodai,
O pirkioj — staklės, aukštas lanktis
Ir duonkepio pajuodęs dangtis,
Lentynos, ližės, stiprūs vagiai,
Suolai ir kėdės medžio drūto
Ir krosnis, kuriama iš buto,
Namiškių valgiui ir viešnagei
Pailgas stalas su kerte,
Erdva ugniavietė bute...

VI

Aš garbinu vargdienio baldus...
Tiesa, jie vargino pašonę,
Bet man sapnai ten buvo saldūs
Prieš šio gyvenimo kelionę...
Aš daug žinau karalių rūmų,
Bet ten man stigo pirkios dūmų —
Už jų žibuklų man vaidenos
Aprūkus krosnis, užlos senos...

Kai amžių pusnys žiemą kreikia,
Jos greit įtūždamos užklosto
Valdovo virtų minkštą sostą,
Bet vargšo suolo neįveikia —
Gerbk jį, ir tau nebus kieta
Mums skirto atilsio lenta...

VII

Tiek apie Pantvardžių namudę...
Ten naujo dar, berods, nežymu —
Gal pažangą vargai sukliudė...
Gal neieškota pakeitimų...
Šį tą pagraužė laikas smarkiai,
O kita pats žmogus sudarkė,
Bet šiaip naujovės jaunių kartai
Neatkili šios žemės vartai —
Naujovei tenka prasilaužti!
Kas esti — žmogui kaip pasaitas.
Pėsčiasis bijo joti raitas...
Pati naktis lyg tingi aušti —
Tad judink arklį pamaži,
Kai rambia praeitį veži...

VIII

Dar žodis apie laiko dantį...
Jis visa graužia, grėžia, ardo
Kaip jūra akmenų pakrantę
Ir visa nugali be kardo...
Visur jis urbia, drožia, skuta,
Sulenkia silpną, laužo drūtą,
Čia krapšto, zulina, ten kala —
Klausyk, kaip laiko gornos mala!
Jis kur-ne-kur romus balandis,
Jis savo auką dedas glostas,
Bet ant jau gūra bokštas, sostas..
Vaje, galingos amžių trandys,
Ir ką jie kando — sukramtys,
Nes neatšimpa jų dantis...

IX

Dabar žinai, kas naktį skreba —
Tai laikas grūda savo piestą,
Tad saugok, vargše, savo labą,
Daug ką į urną amžių kviesta,
Juk aiškiai praneša senovė,
Kiek pievų dalgis jų nupiovė,
Ką amžiai aižė, ką nuskynė,
Ką jų švytuoklės kulnys mynė...
Nedaug ištvėrė ir palieka —
Romėnų puotai pražvangėjus,

Dar stūkso Romos Koliziejus,
O Lietuvoj neliko nieko,
Ar dulkių kaubrės su kaupu
Ir grutė milžino kapų...

X

Už visa, ką iš mūsų ima,
Palieka laikas sapną, vaidą,
Širdies neaiškų atminimą,
Kuris aplink kaip šmėkla braido...
Štai, mirksni, tavo žygis naujas,
Jis — tavo kūnas, tavo kraujas,
Bet, vos į būtį įsibroves,
Jis jau prašampa iš tikrovės
Į tyliąją vaiduoklių eilę...
Ir visa, kas ant žemės žydi,
Širdis sutinka ir išlydi,
Džiaugsmus ir gaudį, viltį, meilę
Taip likta mums, gal ir visa
Žmogaus tiesa — dienos tiesa...

XI

Ji žingsniui žibina ir gęsta,
Žmogus tiesos tik tiek težino,
Tik tiek tiesos per amžius švęsta,
Kiek lašas vokia vandenyną...
Šios žemės tiesos kartais ogios
Ar tavo žygiams nepatogios —
Tu jas jauti kaip kliūtį, žalą
Ir jų išsigini už melą...
Bet išsipildys, kas žadėta,
Ir sužaibuos tiesa didžioji —
Todėl ne veltui tu vaitoji,
Todėl nakties gelmė žvaigždėta,
Ir teka aušros iš nakties —
Tu tik ilgėkis išminties...

XII

Bet grįžkime į dainiaus ratą —
Nors visa, kas čia mano tarta,
Pats dainius vargęs taip suprato
Ir man patvirtino ne kartą —
Parodęs dainiaus kiemą, klėtį,
Galėčiau dar šį tą pridėti...
Bet gal domėtis nusibodo —
Todėl kviečiu svečius į sodą...
Ten jau. pavasario pasaulis...
Ant žalios šakos ir viršūnės!
Įspėju — jei sulotų šunes,
Tai nieko — jie tik plutos kaulys,

Nes, eidamas pro juos kiemu,
Aš jiems po plutgalį imu...

Įkurtuvės

Daug ko vykdavo kadaise...
Syki žiurkė įsitaisė
Po kiemu urvelį naują —
Ir į klėtį, ir į jaują —
Erdvią olą, tikrą griovį,
Kur ji savo grobį krovė,
Nes ir ji kaip žmonės godūs
Buvo jau gražiai pralobus.
Ją už tai netenka barti,
Nes ji žino vargo kartį,
Matė amato pavojų,
Šit aš ją beveik užstoju....
— Kas gi matė tokius mūrus! —
Gyrės žiurkė įsikūrus,
Skiedras, šiaudus šlavė, mynė
Ir pažįstamą kaimynę,
Tokią pat, kaip ji, kaimietę,
Pas save tuojau ji kvietė.
Viešnią, raišą viena koja,
Po visus kampus vedžiojo,
Šilko skarą ir paklodę,
Ir daug kita ko parodė.
Neužmiršo pasigirti
Ir urvagaliu į pirtį,
Kai parodė miego vietą,
Erdvų patalą, bet kietą...
Turto buvo tokia aibė,
Kad pavydas viešnią žnaibė,
Nuo žvalgytuvių ji ako.
Tai patyrus, žiurkė sako:
— Tu matei kiekvieną daiktą,
Tad su šiais dalykais baigta.
Atsikvėpk nūnai pavėsy —
Tu man dar kitaip padėsi, —
Tavo gi plepus liežuvis, —
Šiandien mano įkurtuvės,
Tad sukviesk pietų kaimynus,
Kur jie slapstos, atsiminus...
Mano buvo numatyta
Kviesti pelę vieną kitą...
Ne, palauk — pelių nereikia...
Jos tik sąšlavų prikreikia...
Nepamiršk svečius įspėti,
Kad nešliaužtų jie pro klėtį —
Vakar buvo oras giedras,
Išdžiovinu saulė skiedras,
Tad tesėlina pro jaują,

Kur arčiau į olą naują...
Bet ir šliaužiant ten pro šiaudus,
Tenka šliaužti susiglaudus...
Kad sveteliai rinktus ramūs,
Tesusirenka sutemus...
Nors, be krebždesio jų kojų,
Nematau kitų pavojų...
Čia gi niekas dar nežino
Mano tako iš beržyno...
Katės? — Katinas paliego...
Šunys temstant nori miego...
Ak, tie šunys! Ypač vienas,
Kad ir lytų, niūktų vėjas,
Jis po kiemą sukinėjas
Ai prie klėties bambso dykas,
Nevidonas ir žudikas!
Jei jis šuo, tepuola kiškį,
O ne žiurkę, ne namiškį...
Ak, tas katinas! Tos akys!—
Tarsi niekad jis nelakęs...
Man su juo čia tikras vargas —
Sukčius jis, nors dedas sergąs,
Ir vagilius, ir dviveidis:
Snaudžia, bet nagus išleidęs...
Aš žinau laiptelių spyrį,
Kur jis narna, tyko, dyri;
Neseniai jis šlaistės, trynės
Ten, kur geldos ir puodynės.
Aš pažįstu pikta puodžiu,
Nes iš tolo jį nuodžiu... —
Viešniai draugei jau išėjus
Kviesti gimines, veikėjus,
Žiurkė tuoj virėją šaukia,
Kitą žiurkę rudaplaukę...
Ant — virėja žengia tyliai:
Jos žandų plaukai apsvilę,
Priešaky nagai apdege,
Ir, be to, ji beuodegė
Ir ant šono turi žymę —
Šiaip ji tokia, kokia gimė...
Su savim ji neša malką
Ir mazgotę šlapią velką...
Į virėjos labą rytą
Tarus žodį vieną kitą,
Žiurkė sėdos, atsiduso...

— Šiandien daug turėsi triūso,
Mylimoji mano sese, —
Atsikosėjo ir tęsė:
— Tokių dar nebuvo vaišių...
Minkyk begalę ragaišių
Ir su kmynais, ir be kmynų...
Ruošk saldžiausių saldumynų...

Aš sakiau, kad tau pripiltų
Pilnutėlę geldą miltų...
Pasistenk užmęsti misą —
Neskubėk, nes tai ne visa...
Ko, tetute, nepakaktų,
Tu papildysi be raktų...
Tikros žiurkės turi nosį,
Tad ko stinga, suieškosi...
Kaip žinai — be slenksčio durys,
O už durų riogso sūris...
Rasi ten ir žemą piestą,
Kur tarnaitės slepia sviestą...
Aš jį graužiau, bet dar liko...

— Cit! —virėja čia suriko: —
Ar girdėjai? Katės murkia! —
Žiurkė žvilgteria į žiurkę:
— Naujas stogas — baubas senas,
Žiurkužėle, tau vaidenas...
Tu girdėjai katant vištą...—
Bet prie reikalo ji grįžta...
— Kad praleistų puotą gerą,
Mielam svečiui juoktis dera...
Šiam turiu aš linksmą mintį,
Būtent, reikia pagaminti, —
Ko dar niekas čia nematė, —
Iš tešlos lipdytą katę...
Ar mokėsi pamažėle
Pagaminti tokią lėlę:
Duonos stuobą, duonos žandą,
Tą, kuris daugiau nekanda? —
Čia ją perkerta virėja:
— Tavo juokas audrą sėja...
Jei man tarti žodį leista —
Juoktis taip gal būtų keista:
Tas, ką sykį katės vijo,
Jau katės šešėlio bijo...
Šeimininke, aš dar drįsiu...
— Aš už visa atsakysiu! —
Šeimininkė jai atkirto
Žodžiais skambo pikto, tvirto
Ir aprimus vėlei tęsė:
— Kur nelinksma, musės dvesia...
Veik, kaip mano sumanyta...
Aš turiu dar daiktą kitą...
Kas panoro draugą kviesti,
Turi pirm namus apšviesti.—
Jai į tai virėja taria:
— Visa bernas jau padarė:
Man pasiuntus uoslų tarną,
Nors ten biaurios katės naina,
Tris žvakigalius jis rado,
Bet iš gobio ar iš bado

Vieną grįždamas prarijo
Ir bausmės, bėdulis, bijo...—
— Bet svečių bus daug vienakių,
Tad užteks ir dviejų žvakių...
Na, tai visa išsivystė...
Grįžk į savo karalystę...—
— Ten jau visa verda, žiba,
Tik neaišku su tarnyba...
Trūksta vieno pakaliko...
Štai kas vakar atsitiko:
Vienas jų pabūgo žirgo
Ir iš išgąščio apsirgo —
Viduriais — kliedėjo, raitės...
Apsiliuobs ir dvi tarnaitės...
Jų nagai labai apsukrūs, —
Limpa žąstaukiai ir cukrus...
Nors ir šiaip jos vaikos vėjo.
Ir virėja čia išėjo...

Šeimininkė gi panoro
Žemės kvapo, laisvo oro,
Ir, vogčia pro vaišių indus
Iš drėgnos olos išlindus,
Kopia ji į žalią kupstą...
Daug ko širdžiai jos parūpsta
Ten ją vargo širšės gilia,
Čia ji stebi ertmę tylią,
Kur laukai ir kitos vietos,
Saulės aukso dar užlietos,
Kaip audimas margas, klojas.
Šildo žemė vargšės kojas,
Ir, ištiesus žalią šaką,
Dengia eglė žiurkės taką,
Tarsi laimina žemele,
Kur lieknutės žolės želia...
Ir drąsiau pakėlus galvą,
Stebi ji ir tylią kalvą
Po beveik giedra padange,
Kur kaip jūroj išsirangė
Baltos gulbės, debesėliai...
Glosto žemę jų šešėliai,
O gulbelės, o jos pačios,
Kaip laivelio burės stačios,
Slenka, plaukia vis į tolį
Ir apleidžia žemės molį,
O kartu ir žiurkės barą...
Kas jas veda? Kas jas varo?
Reginys jai buvo retas, —
Bet į olą grįžti metas...
Ten, ji spėja, visa kruta,
Ten tarnaitės trina, skuta...
Greit jau metas stalą dengti,
O paskui ir apsirengti...

— Toks jau, žiurke, burtas tavo!
Čia ją nerimas pagavo...
Ji lyg tamsų gaudį jaučia,
Lyg ne savo smakras, plaučiai...
Čia per erdva, ten per siaura,
Nors tu čia per naktį kiaurą
Nesiliausi trynus nosį,
Kas geriau, nesugalvosi...
Ir ji stiebias ir vis stojas,
Tempia savo riebias kojas,
Nori daug daugiau stebėti,
Ne vien jaują, ne vien klėtį...
Ir pailsus tyliai spėja,
Kad ir jos laikai blogėja,
Kad jau kaba koks pavojus...
„Šiandien — šiandien! Ryt — rytojus!
Tamsios akys jo tespingsi —
Bus, kas bus! Nepasirinksi!“
Žiurkė taip beveik sušuko.
Ir risčia į urvą spruko...

Čia ji randa darbo galą:
Stovi užkandžiai ant stalo,
Kur rikiuojasi dvieiliai,
Aukso lėkštės, šaukštai, peiliai,
Taurės, samčiai ir ašočiai —
Valgys, gers svečiai lig sočiai!
Štai — medučių pilnos kraitės...
Štai — dar velka dvi tarnaitės
Riešutų džiovintų maišą
Ir jurginiais stalą kaišo,
Deda rūtų, barsto mėtų,
Kad visa ola kvėpėtų...
Žiurkė tyliai žvalgo rūmus...
Čia pasukus, ten pastūmus,
Sako tarnui: — Bėk į klėtį,
Reikia dar šviesos pridėti...—
Va, kaip linksmos žlibos akys,
Varva, žiba lajaus žvakės,
Ir, — nuo jų, — tarnų šešėliai
Šokinėja kaip pašėlę.
Va, — žiūrėk, — paunksnės penkios
Tįsta, menksta, stiebias, lenkias,
Lieknas vyras daros klyvas —
Ir be vaišių urvas gyvas! —
Čia žiurkutė pasitraukė,
Nes jos kitas darbas laukia...
Ir šio darbo didis vaisius:
Še, ji grįžta apsitaisius...
Ant galvos mažytis kykas,
O virš jo — žolių vainikas...
Žiurkė antakius patrynė,
Žiūri į vandens puodynę,

Tįstelia, paglosto skara...
— Mažas daiktas daug padaro! —
Kuštelėjo. Kažką taisė.
— Taip dėvėdavo kadaise...—
Bet šios aibės skysto maisto —
Pliumpt kaimynas ir aplaisto...
Ir pati gražia prijuoste
Čia ji nosį nusišluostė...
Ant vandens ji vėlek lenkias...
— Kaip jos gražios — druožės penkios!
Šiandien tu nebe vargdienė,
Kaip gyvuoji, karaliene? —
Ji į savo suolą sėda...
— Tokio pokylio ne gėda...
Tiek varškės, spirgų, ragaišių —
Bet negalima be vaišių,
Nors tai nuostoliai, ne pelnas...
Savo žiurkės — savo delnas, —
Tarė, trindama pakaušį, —
Karštas buvęs, vėl atauši...—
Ir, vaikiną pasikvietus,
Tęsė žiurkė:— Greit ir pietūs,
Tu man būsi pirmas tarnas:
Prižiūrėk tas mano varnas...
Nors jos visos — dilbos, kartys,
Prie svečių netenka bartis...
Vien jei mergos ką prapiltų
Ar prabertų kokių miltų, —
Gnybk, pritaręs „Eik, koštuve,
Bulvių skusti į virtuvę...“
Prityrimas tau parodys,
Ką tikslus padaro žodis.
Gnybk alkūnę. Pirštams kieta?
Tai geriau į kitą vietą...
Jos akylos, tad — težiūri...
Eik, tvarkyk jų visą būrį...—
— Jos man daug ko prižadėjo, —
Tarė tarnas ir išėjo.
O gražuolė rudaplaukė
Savo pirmo svečio laukė,
Čiuopė žandus, glostė ausį
Ir svirplių skudučių klausė...

Va, svečiai jau slenka, renkas.
Iš pradžios būrelis menkas...
Lyg nedrįsta pirmas svečias;
Bailiai žengia antras, trečias,
Ne drąsesnis ir ketvirtas, —
Lyg kieno smurtu įspirtas,
Jis į urvą įsiritas,
Tvokšt paknopo ir sukrito...
Bet po jo minia paplūdo —
Visas urvas mirga, juda:

Veržias aukštas, žemas, raišas, —
Lyg prakiuro žirnių maišas...
Čia įpykus cypia žiurkė,
Kad jai skraistę kas suniurkė...
Ten suspiegia jos kaimynė,
Kad jai koją kas užmynė...
Stumdos senės, spraudžias jaunos,
Vis toliau į vidų braunas...
Žiurkės lieknos, žiurkės kumpos,
Ilgos uodegos ir trumpos, —
Žiba juostos, skaros blizga, —
Visa spaudžias, visa myzga...
Tvankas, kamšatis ir spūstis.
Bet svečiams netenka skūstis...

— Sveiki gyvi, susirinkę! —
Jiems sušuko šeimininkė
Ir svečius prie stalo vedė —
Kiekvienam nurodo kėdę,
Ir, be to, ji kiša, dėsto
Kam pakoją, kam pasėstą.
Čia pažįstamam ji taria:
— Ar jau tavo daržą aria? —
Ten teiraujasi maloniai,
Ar jau taisosi ligoniai...
O pamačius savo draugą,
Su kuriuo kartu ji augo,
Šaukia: — Sveikas! Tu — vyriausias,
Sėsk, kur nori, nesiklausęs...

Ir svečiai jau sėdos, žvalgės,
Ką jie gers ir ką jie valgys...
Žiurkės draugas jau pamatė
Vidur stalo rusvą katę —
Krūptelėjo, stojo, balo
Iki savo nosies galo.
Neramus ir jo kaimynas:
Nepasėdi, gaužias, trinas,
Dedas sergas — čiaudi, kosi,
Prisimerkęs šluosto nosį
Ir tik burba: — Šaltas vėjas...
Velyk būčiau neatėjęs... —
Ir jo šiurpas sklinda, sklinda
Kaip vanduo iš kiauro indo.
Tai patyrus, žiurkė mąsto,
Kaip greičiau atklėsti klastą...

Nieko kito jai neliekti,
Kaip pradėti katą riekti...
Taip ji veikiai ir padarė
Ir priėjus draugui tarė:
— Gal tu šito paragausi? —
Ir norėjo riekti ausį,

Bet jos draugas, nors ir raukės,
Ilgą peilį išsitraukęs,
Šaukia: — Žvėrį aš doraju!
Mes pradėsime nuo kojų:
Pirmos eina priešakinės...—
Veltui jos nuo žiurkių gynės...
Ir, kaip duonius būdo tvirto,
Svečias kojas atsikirto...
Vėl čia pat jis riekia sprandą, —
Laiko, gniaužo, bet nekanda,
Nes tiek sprandas, tiek ir kinka
Svečiui lygiai nepatinka...
Gal jis mato, ką jau matė,
Gal sapnuoja gyvą katę,
Gal jam žalios akys spingsi...
— Valgyk, valgyk, neužspringsi...—
Draugas dėjosi apkurtes
Ir kaip vaikas kratės, purtės,
Tarsi siūlomas ne maistas,
O šlykštus apkartęs vaistas...
Tik, kad žiurkė vertė draugą,
Svečias rijo, bet kaip raugą...
Tokio mitalo nedoro
Kitas niekas nepanoro...
Žiurkė taria: — Jūs per lepūs,
Bet ir duona neiškepus,
Tad geriau ją duoniui gręžti, —
Liepia katiną išnešti...
Žiurkių nerimas atslūgo,
Ir jau šypsosi, kas būgo...
Pasibaigus tokiai pradžiai,
Vadas alkis ima vadžią.
Alkis mėgsta važinėti
Po dvarus ir skurdo klėtis,
Jis po visą vargo žemę
Savo vaišėms midų semia,
Ir kai pučia žvangią dūdą,
Ir dangus, ir žemė juda...

Vos tik vaišės prasidėjo,
Į viešnagę dar skubėjo
Žiurkės svečias paskutinis —
Žandas sumuštas, ištinęs...
Atsiprašo, — pavėlavęs,
Taria: — Trukdė žąsys, avys...—
O paklaustas apie žandus,
Sako — širšė jį įkandus...
Toks esąs jo žemės takas,
Kad retai bėduliui sekas,
Nes ir ten, kur takas trumpas,
Triskart jis vis tiek suklumpa...
Baigia — manąs, kaip jis matęs,
Kad prie urvo šlaistos katės,

Nes spingsėjusios kaip žvakės
Dvi nelabos žalios akys...
— Tu sakai — ten akys žiba?
Išstatykime sargybą, —
Žiurkės draugas čia suriko:
— Neprileisime žudiko!
— Reikia! — cypia viešnios visos, —
Nevidonas čia netįsos!
Reikia mums čia pat iširti
Jo silpnybę, mūsų tvirtį...
— Reikia siųsti akyliausią! —
Žiurkės draugas dairos, klausia,
Ar nėra, kas savo noru
Pakvėpuotų kiemo oru
Ir apgintų žiurkės pilį,
Bet svečiai kaip vienas tyli...
Tarsi jie visi apkurto...
— Vyrai, tenka traukti burta... —
— Burtą, — cypia vienas plikis, —
Kartais traukia, kas netikęs...
Teapsiima, kas nori,
Gaus medaus saldžiausio korį! —
— Tu ilgai buvai bedarbė,
Tau priteisime šią garbę, —
Kreipias plikis į kaimyną,
Žiurkę su maža šeimyna.
Ši gi kaso žando plaukus
Ir atsako susiraukus:
— Tiek garbės vienam per tiršta,
Gal tu pats pridėsi pirštą... —
— Keista, — taria šeiminkė, —
Kad jūs dirbti taip nelinkę...
Aiškus daiktas — kas nemoka,
Tenetrypia, tenešoka.
Taip! Ratus tedrožia račius—
Aš pati pavojų mačius,
Suprantu pavojaus baimę.
Bet jau išnaktos — ir kaime
Šuo nuo sutemų jau miega,
Katinai abu paliegę...
Juk žiūrėsite iš tolo,
Jei kas grėstų — šmurkšt į olą...
Jei ištikėtų gauti opą,
Aš uždėsiu saldų lopa... —
Čia nuo stalo tyliai kelias
Dvi nuskurdusios žiurkelės,
Taria: — Duok mums ginklą, dalgi;
Broli, eikiva nevalgę...

— O nūnai į darbą, vyrai, —
Šaukia žiurkė: — čia ne tyrai, —
Reikia glemžti, reikia pilti,
Gerklę miklinti ir iltį...

Be šio visa, kas padėta,
Daug virėjos pažadėta! —
Nepailso prikaistuvis —
Virė sriubos, virė žuvys...
Čia kaimynai piovė bulių,
Bus skanių mėsos kukulių,
Bus ir meitėlio po spirgą...
Žiurkių akys čia sumirga,
Ir abidvi žiurkių eilės
Žiojas, laižos, šluosto seiles,
Ir be kito pakvietimo
Va, svečiai po peilį ima:
Krapšto, riekia, piausto, griebia
Duoną, sūrį, mėsą riebią —
Stalą jie kaip šluota šluoja,
Svirplio kanklės cilinguoja...

Daug praryta, bet dar lieka,
Nors gal greit neliks jau nieko,
Nes dar godžiai tebevalgo
Skursnos, gauną menką algą —
Va, jie kemša skilvį jauną
Ir vogčia į sterblę krauna...
O jų pamotės ar močios
Sėdi romios, nes jau sočios...
Vyrai tyli susikaupe,
Tik jaunieji juokias, pliaupia,
Seka pasakas visokias:
Tas tedirbęs, tas tešokęs,
Vienas giria, kitas peikia —
Džiaugsmas jiems liežuvį veikia.
Va, jau vienas virsta kūlio —
Ei svirpleli, dzingi dziulio!
Bepuotaudamos taip jaukiai,
Žiurkės dainą nū užtraukia:
— Kaip širdy nuo džiaugsmo jauna!
Jo liepsna visus pagauna...
Graudis mūsų laimę tyko,
Pina ašarų vainiką...
Graudis skiria, džiaugsmas tuokia,
Miršta, kas nebesijuokia,
Bet kai gęsta, bet kai miršta,
Saulės juoko neužmiršta...
Skausmas vysta — džiaugsmas žydi
Ir kviečių vežimą lydi,
Vaisių sunkią šaką remia
Ir žiedais apsagsto žemę...

Žodžiai žiurkes sugraudeno...
Kiek antraip jų dainius mano...
Jis tylėjo ligi šiolei,
Bet nūnai jis stoja: — Broliai,
Aš gi — jūsų girios medis

Ir kaip jūs tik saulės gedis,
Jūsų vargo kryžių žinaš,
Nors ir tolimas — kaimynas...
Kaip ir jums, usnis ir raugė
Mano java stelbė, smaugė...
Bet kas esti, turi būti...
Nū ir aš imu skudutį,
Aš žinau raganiaus raudą —
Ji saldi, kai širdį skauda...
Aš ją moku iš piovėjų:
— Ketvertas šios žemės vėjų,
Jie visi į žemės sodą
Pučia šlamesį vienodą.
Vakar glostė, šiandien purto —
Pagal skirtį, pagal burtą...
Taip ir blėsdama it žvakė
Vargo lūpomis pasakė
Mano vargeta motutė: —
Kas prinoko, turi pūti...
Graudis, džiaugsmas lygiai sveria,
Nes jie vieną taurę geria...
Taip ne mūsų nustatyta...
Vakaras — tegerbia rytą,
Rytas — vakarą tegieda.
Gerbk, sūnau, šios žemės žiedą,
Visa kita dūla, mainos...
Šiuo ir baigias žvangios dainos...

Buvo jau vėlyvas laikas...
Cit! Lyg kur pravirko vaikas...
Vėl ir vėl spiegame girdis —
Krūptelėjo žiurkių širdys,
Lyg pajuto kokį gylį...
Ir tik du svirpliai netyli...
Kažkas taria: — Tai pelėda,
Ir tai reiškia kokią bėdą. —
Jį staiga papildė kitas:
— Tai piktos bėdos trimitas...
— Bet palauk, palauk, brolyti.
Ak, tos kanklės! Sustabdyti!
Ir jis beldžia peilio kotu,
Kad svirpliai tuojau sustotų...

Tyli urvas, ir į tylą
Kaip pati dagioji yla
Smeigias riksmas ne iš tolo.
Ir staiga į žiurkės olą
Veržias tekimos dvi pelės.
Ir svečiai nuo stalo kelias...
Dairos, vėlei atsisėda...
— Še tau, pliuški, ir pelėda —
Ko gi žmonės taip nerimsta,
Jei pelė iš kalno gimsta, —

Kažin kas juokais pratrūko...
— Cit! — visi svečiai sušuko.
O pelėms sutraukė kojas,
Jos tik dūsauja, tik žiojas,
Bet ištarti neįstengia,
Ko jos bėgo, kas jas engia...
Bet viena atgavo kvapą —
Kažką trukiais švepsi, vapa:
— Kilpų — begalės — ir spastų...
Tyko — katės — iš po rąstų...
Dėdė — spastuose — vos gyvas...
Šuoliais — bėga — kerdžius šlyvas...
Šluota — vėzdas — bernas basas...
Piktas šuo — į urvą kasas...
Aišku — didelis pavojus...
Apie puotą — sužinojus —
Kelmu — nori jie — užslėgti!
Aš ir nutariau užbėgti...

Visa, ką svečiai nugirdo,
Jiems kaip griausmas rūsčiai dirda,
Jie visi lyg bėgti linę.
Čia jau kreipias šeiminkė
Į kaimyną savo liesą:
— Gal jos praneša netiesą...
Gal jos tyčia ar per klaidą
Mus baubu kaip žvirblius baido...
Reikia siųsti drąsiai akį, —
Vos ji tai balsu pasakė,
Tuoj piestu pašoko svečias,
Šeiminkės svainis trečias,
Ir suriko: — Aš drąsiausias —
Grišiu vietoje apklausęs,
Kiek ugnies iš viso rūko, —
Ir kaip viesulas išspruko...
Jo belaukiant, širdys plyšta,
Bet drąsuolis — še — jau grįžta:
Kaip bukklus, bukklus vagilis,
Nė žodelio neprabilęs,
Striuoksi zovada per stalą!
Ir kol prikopė jo galą,
Stiklo indus daužė, vertė,
Kažką nusviedė į kertę
Ir, užkliuvęs tą ir kitą,
Pats į karštyumą įkrito
Ir ne vieną gražią skraistę
Čia apdrabstė, ten aplaistė, —
Tarp kitų ir draugę savo, —
Nes taip dūmė, lenktyniavo,
Kaip avis nuo pikto vilko,
Blaškės, kniubo, tepės, tvilko,
Ir, užgavęs pakaliką,
Jis kaip žaibas blykšt — pranyko.

Svečias žvilgteria į svečią...
Kaip drugys juos šiurpas krečia.
Va, jau urvas subruzdėjo,
Kaip giria nuo audros vėjo.
Vienas bliauja: — Bėgti! Galas! —
Ir kyliu į sieną kalas.
Šie, ant stalo užsišokę,
Kaip ištrūkti, nenuvokia,
Tie, nuo stalo vėl nupuolę,
Nusirito į pasuolę,
Bet ir čia nevengia smurto,
Ir kits kitą kanda, purto...
Kad tiek žiurkių išsibertų,
Erdvesnių reikėtų vartų,
O kad čia nedaug jų telpa,
Žiurkių daugelis apalpo.
Daug jų bėgo, daug jų dingo,
Bet ola vis tiek užspringo...

Kaip toliau dalykai vyko,
Teko klausti pakaliką...
Vos išsprukęs — iš puodynės, —
Kur jis slėpės — paskutinis,
Jis vis čiuopė kaktos žaizdą
Ir užmiršo tikrą vaizdą.
Jis tik sakėsi girdėjęs,
Kai iš tolo niūkė vėjas
Ir nejaukiai kniaukė katės,
Bet pačių kačių nematęs...
Jis iš urvo kaip iš indo
Vien apyčiupom išlindo,
Nes žvakigaliai užgeso —
Tad tik dainius žino tąsą...

Dar čia vienas atsirado, —
Iš sukritisų be žado
Ir išsprukusių pro klėtį, —
Juo geriau nepatikėti,
Nes jis, pavyzdžiui, vis girias,
Kad jau trissyk buvęs miręs,
Pliauškia apie žiurkės stalą,
Kad jis buvęs vieno galo,
Kad jau nieko nebebijaš,
Nes jau katiną prarijęs,
Ir kad katinas — dviragis...
Aišku — pliuškis ir melagis!..

Dėl saktės mišlės, jos raktų.
Į raganių kreiptis tektų
Ar į vieną laumę seną,—
Jie abu kažkur gyvena...
Turi kuklią palapinę,
Kur jie daug ko prisipynė...

Juodu žemę dirba uoliai,
Liuobias, vargsta kaip vienuoliai.
Šešios mylios ar septynios...
Jų žinioje visos žinios...
— Ką sekiau, iš laumės gauta,
Vien išvėtyta, išplauta,
Ir kas buvo lyg per keista,
Ištaisyta ar išleista.
Menas! Ji nenusimano...
Tad kas bloga — jos, ne mano...
Pakeliui daug tiršto molio...
Bet dėl šio, dėl kelio tolio,
Kur juk daugiur kas neaišku,
Žinios teikiamos ir laišku...
Kaip girdėjau, — juodu teikia
Daug žinių, kurių nereikia...
Pikta, jei kas braidęs, mirkęs,
Grižta šiaudą nusipirkęs,
Prašo balta, gauna juoda,
Nes tiesa neparsiduoda,
Vietoj jos įgyjant melą,
Kvaila braidžioti po balą...
Tuščia jų, mįslės tarėjų!
Aš tik štai ko gera spėju
Apie laumės vienuolyną, —
Kad ji žino, ko nežino...

Kelti puotą buvo kvaila,
Bet vis tiek man žiurkės gaila.
Kas čia šliuksi? Cit! brolyti,—
Ašaras turi taupyti...
Tam, kas žemės skirtį veikia,
Daug šio šlapio daikto reikia...
Pirmos ašaros terieda,
Tepašlaksto jauną žiedą,
Kai — būties įkyrūs dūmai —
Niuksai, gnybiai ir kartumai
Čiupt nutvers tave kaip tinklas, —
Tokios ašaros lyg ginklas...
Gink, ką širdžiai verta ginti,
Bet turi tikrai atminti,
Kad tai buvo pirmos šukės
Ir dangus ne visas ūkės...